

Közjavak

A kormányzat kihívásai a mai piacgazdaságban

VIII. évf.

***

2. szám

***

2022. április-június

Az MTA-DE Közzolgáltatási Kutatócsoport tudományos folyóirata

A SZÁM TARTALMA

Állam és mások

Bagossy Mária: Az Európai Unió Bíróságának újabb döntése az európai elfogatóparancs és a tisztességes eljáráshoz való jog tárgyában

Bereczki Roxána: Digitális erkölcs – az Európai Bizottság digitális jogokról és elvekről szóló nyilatkozattervezete

Újvári Emese: A biokalózkodás elleni küzdelem az Európai Unió, Magyarország valamint Németország jogi szabályozásának tükrében

Németh-Kiss Szófia: A Glasgow-i klímacsúcs

Krivánics Ildikó: Mérföldkő: A globális minimumadó bevezetése, mint az adóelkerülés mérséklésének lehetséges megoldása?

Gál Klaudia Kitti: Jótékonykodás, mint üzlet?

Fórum

Lovas Dóra: Mit ér ma a szakkönyvkiadás?

Hírösszefoglalók

IMPRESSZUM

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Bartha Ildikó

SZERKESZTI A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

Bartha Ildikó (szerkesztő)
Bordás Péter (szerkesztő)
Lovas Dóra (hírszerkesztő)
Horváth M. Tamás (a Szerkesztőbizottság elnöke)

KIADJA:

MTA-DE Közszolgáltatási Kutatócsoport
Kiadásért felelős: Horváth M. Tamás, kutatócsoport-vezető

4028 Debrecen, Kassai út 26.
Levelezési cím: 4002 Debrecen, Pf. 400.
Tel/FAX: (52) 512-701/77119
E-mail: kozszolg.kut@law.unideb.hu
Blog oldal: kozjavak.hu

Megjelenik negyedévente

ISSN 2598-7190

© 2022 MTA-DE Közszolgáltatási Kutatócsoport.

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a szerzők írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható. Idézni, szöveges tartalmat átvenni csak a forrásra való hivatkozással szabad.

TARTALOMJEGYZÉK

Állam és mások

<i>Az Európai Unió Bíróságának újabb döntése az európai elfogatóparancs és a tisztességes eljáráshoz való jog tárgyában</i>	3
<i>Digitális erkölcs – az Európai Bizottság digitális jogokról és elvekről szóló nyilatkozattervezete</i>	8
<i>A biokalózkodás elleni küzdelem az Európai Unió, Magyarország valamint Németország jogi szabályozásának tükrében</i>	16
<i>A Glasgow-i klímacsúcs</i>	36
<i>Mérföldkő: A globális minimumadó bevezetése, mint az adóelkerülés mérséklésének lehetséges megoldása?</i>	41
<i>Jótekönykodás, mint üzlet?</i>	46

Fórum

<i>Mit ér ma a szakkönyvkiadás?</i>	54
-------------------------------------	----

Hírösszefoglalók

<i>Az EUB elutasította Magyarország és Lengyelország keresetét az uniós költségekből történő kifizetések felfüggesztése kapcsán</i>	61
<i>A Kúria teherbíró képességgel kapcsolatos értelmezése a telekadó kapcsán</i>	64
<i>Szerzőink figyelmébe</i>	68

AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGÁNAK ÚJABB DÖNTÉSE AZ EURÓPAI ELFOGATÓPARANC S ÉS A TISZTESSÉGES ELJÁRÁSHOZ VALÓ JOG TÁRGYÁBAN*

Bagossy Mária¹

Az Európai Unió Bírósága (továbbiakban: EUB) előzetes döntéshozatali eljárás keretében, 2022. február 22. napján újabb ítéletet² hozott az európai elfogatóparancs végrehajtása tárgyában, mely több korábbi döntéséhez hasonlóan a lengyel igazságszolgáltatási rendszer függetlenségét, ezzel összefüggésben pedig a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülését érintette.

Előzmények

Az Európai Unió évek óta figyelemmel kíséri a lengyel igazságszolgáltatási rendszer reformját. A bírói függetlenséget sértő jogszabályi rendelkezések több kötelezettségszegési eljárás megindítását is maguk után vonták,³ mindemelllett a tagállamok közötti igazságügyi együttműködés rendszerére is kihatással voltak. Az EUB először a *Minister for Justice and Equality ügyben*⁴ vizsgálta azt a kérdést, miszerint megtagadható-e az európai elfogatóparancs végrehajtása arra hivatkozással, hogy a Lengyelországban elfogadott jogalkotási reformok megfosztják az elfogatóparanccsal érintett személyt a tisztességes eljáráshoz való jogától. Ítéletében az EUB az *Aranyosi és Căldăraru egyesített ügyekben*⁵ kidolgozott kétszakaszos vizsgálat alkalmazását írta elő a végrehajtó igazságügyi hatóság számára. Amennyiben a végrehajtó igazságügyi hatóság olyan bizonyítékokkal rendelkezik, amelyek alkalmasak annak alátámasztására, hogy a kibocsátó tagállam igazságszolgáltatásának függetlenségét érintő rendszerszintű vagy általános hiányosságok okán fennáll a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog megsértésének valós veszélye, akkor az említett hatóságnak konkrétan és pontosan értékelnie kell, hogy – az érintett személyes helyzetére, valamint az eljárás alapjául szolgáló bűncselekmény jellegére és az európai elfogatóparancs ténybeli hátterére tekintettel, illetve a kibocsátó tagállam által szolgáltatott információkra figyelemmel – komoly és

---

* DOI 10.21867/KjK/2022.2.1.

¹Dr. Bagossy Mária PhD, bírósági titkár, Debreceni Törvényszék.

²*X és Y kontra Openbaar Ministerie*, 2022. február 22-i ítélet, ügyszám: C-562/21 PPU és C-563/21 PPU.

³Például: C-791/19., C-619/18. és C-192/18. számú kötelezettségszegési eljárások.

⁴*Minister for Justice and Equality*, 2018. július 25-i ítélet, ügyszám: C-216/18. PPU.

⁵*Aranyosi Pál és Robert Căldăraru kontra Generalstaatsanwaltschaft Bremen*, 2016. április 5-i ítélet, ügyszám: C-404/15. PPU és C-659/15. PPU.

bizonyítékokkal alátámasztott okokból vélelmezhető-e, hogy az érintett személy az e tagállamnak történő átadása esetén ennek a veszélynek ki lenne téve.

Az *Openbaar Ministerie ügyben*⁶ az EUB megerősítette az utóbbi, egyéniesített vizsgálat elvégzésének kötelezettségét, melyből következően valamely tagállam igazságszolgáltatásának függetlenségét érintő rendszerszintű vagy általános hiányosságok fennállására vagy súlyosbodására vonatkozó információk önmagukban nem elegendőek az európai elfogatóparancs végrehajtása megtagadásának igazolására.

A jelen ügy tárgya

Az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező holland bíróságok – a fentiekhez hasonlóan – azért fordultak az Európai Unió Bíróságához, mivel nem látták biztosítottnak a lengyel bíróságok függetlenségét, ezáltal pedig az átadással érintett személyek tisztességes eljáráshoz fűződő jogának tiszteletben tartását. Az igazságszolgáltatási rendszer függetlenségét érintő hiányosság – a tagállami bíróságok álláspontja szerint – abból eredeztethető, hogy a bírói kinevezés tárgyában javaslatvételi jogosultsággal rendelkező Nemzeti Igazságszolgáltatási Tanács 2018. január 17. napja óta közvetlenül a politikai hatóságok alá tartozik, tehát nem minősül független szervezetnek. Ebből következően fennáll annak valós veszélye, hogy az elfogatóparanccsal érintett személy elleni büntetőeljárásban a tanács által kinevezett bíró vagy bírák vetnek, illetve vehetnek részt a jövőben. Az érintett személy részére nem biztosított a hatékony jogorvoslat lehetősége sem, mivel 2020. február 14. napja óta ténylegesen nem vitathatja valamely bíró kinevezésének érvényességét vagy az igazságszolgáltatási feladatai ellátásának jogszerűségét.

A tagállami bíróságok lényegében azt a kérdést tették fel az EUB-nak, hogy a *Minister for Justice and Equality ítéletben* kidolgozott és az *Openbaar Ministerie ítéletben* megerősített kritériumok alkalmazhatók-e a lengyel bírák kinevezésére vonatkozó rendelkezések értékelése során. Azok ugyanis felvetik a törvény által megelőzően létrehozott bírósághoz való jog sérelmét, melynek esetleges megsértése esetén nem áll rendelkezésre hatékony jogorvoslat sem.

Az Európai Unió Bíróságának érvelése

Az EUB mindenekelőtt emlékeztetett arra, hogy mind a tagállamok közötti kölcsönös bizalom elve, mind pedig a közöttük fennálló kölcsönös bizalmon alapuló kölcsönös elismerés elve alapvető jelentőséggel bír az uniós jogban, mivel lehetővé teszik egy belső határok nélküli térség létrehozását és

---

⁶ *Openbaar Ministerie kontra L*, 2020. december 17-i ítélet, ügyszám: C-354/20. PPU és C-412/20. PPU.

fenntartását. A kölcsönös bizalom elve mindegyik tagállamtól megköveteli, hogy – kivételes körülményektől eltekintve – úgy tekintse, hogy az összes többi tagállam tiszteletben tartja az uniós jogot, és különösen az uniós jog által elismert alapvető jogokat.

A tagállamok közötti bűnügyi együttműködés egyik legfontosabb és leghatékonyabb eszköze az európai elfogatóparancs, melyet a tagállamok a kölcsönös elismerés elve alapján, a Tanács 2002/584 számú kerethatározatának megfelelően hajtanak végre. Az európai elfogatóparancs végrehajtását csak a kerethatározatban taxatív felsorolt esetekben tagadhatják meg, illetve azt kizárólag a kerethatározatban kimerítő jelleggel felsorolt feltételekhez köthetik. Ebből fakadóan tehát az európai elfogatóparancs végrehajtása a főszabály, míg a végrehajtás megtagadása kivételesnek tekintendő, melyet szigorúan kell értelmezni annak érdekében, hogy a tagállamok közötti igazságügyi együttműködés ne bénuljon meg.

A fentiek rögzítését követően az EUB azon feltételeket tette vizsgálat tárgyává, melyek mellett a végrehajtó igazságügyi hatóság megtagadhatja az európai elfogatóparanccsal érintett személy átadását azon okból, miszerint fennáll annak valós veszélye, hogy e személynek az átadása révén sérül a törvény által megelőzően létrehozott bíróság előtti tisztességes eljáráshoz való alapvető joga.

A független, pártatlan és a törvény által megelőzően létrehozott bírósághoz fordulás garanciái a tisztességes eljáráshoz való jog sarokkövét képezik. A *Minister for Justice and Equality* ügyben és az *Openbaar Ministerie* ügyben megállapított, a függetlenség és a pártatlanság követelményéhez kapcsolódó kétszakaszos vizsgálat elvégzése nem mellőzhető önmagában azon körülmény miatt, hogy döntően a törvényhozó vagy a végrehajtó hatalom képviselőiből, illetve az általuk választott tagokból álló szerv vesz részt az elfogatóparancsot kibocsátó tagállamban a bírói hatalom tagjainak kinevezésében vagy előléptetésében. Ettől eltérő értelmezés ugyanis figyelmen kívül hagyná az EUB már felidézett ítélkezési gyakorlatát, és ezáltal az európai elfogatóparancs működésének megbénulását eredményezné.

Az EUB jelen ügyben is azt a kötelezettséget írta elő a végrehajtó igazságügyi hatóság számára, hogy a kétszakaszos vizsgálatot elvégezve döntsön az európai elfogatóparancs végrehajtásának tárgyában. Ehhez konkrét iránymutatásokkal is szolgált, meghatározva a vizsgálat egyes szakaszaiban figyelembe veendő szempontokat.

A vizsgálat első szakaszában a végrehajtó igazságügyi hatóságnak általános jelleggel kell értékelnie, hogy fennáll-e annak való veszélye, hogy különösen a kibocsátó tagállam bíróságai függetlenségének hiányával vagy a törvény által megelőzően létrehozott bíróság követelményének be nem tartásával

kapcsolatos, e tagállamban fennálló rendszerszintű vagy általános hiányosságok okán sérül a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog. Utóbbi olyan szabályok meglétét igényli – különösen, ami a fórum összetételét, a kinevezést, a megbízatás időtartamát, valamint az elfogultsági okokat, a kizárási okokat és a tagok elmozdításának okait illeti –, amelyek a jogalanyok számára biztosítják minden, az említett fórum külső tényezők általi befolyásolhatatlanságára, valamint az ütköző érdekek vonatkozásában fennálló semlegességére vonatkozó jogos kétség kizárását.

Az EUB megállapította, hogy az a körülmény, miszerint a bírák kinevezésének folyamatában résztvevő Nemzeti Igazságszolgáltatási Tanács döntő jelleggel a jogalkotó által kiválasztott tagokból áll, önmagában nem vonhatja kétségbe az ezen eljárás végén kinevezett bírák függetlenségét. Más a helyzet akkor, ha ugyanez a körülmény – más releváns elemekkel és azon feltételekkel együtt, amelyek mellett e választásokra sor kerül – ilyen kétségeket ébreszt. A vizsgálat első szakasza tehát objektív, megbízható, pontos és kellően aktuális adatok alapján végzett, átfogó értékelést feltételez.

A vizsgálat második szakaszában már azt kell értékelni, hogy a rendszerszintű vagy általános hiányosságok konkretizálódhatnak-e az érintett személy átadása esetén. A szabadságvesztés büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtása akkor tagadható meg, ha az ügy sajátos körülményeire tekintettel komoly és bizonyítékokkal alátámasztott okokból vélelmezhető, hogy az érintett személy büntetőügyében sérült a törvény által megelőzően létrehozott, független és pártatlan bíróság előtti tisztességes eljáráshoz való alapvető jog. A büntetőeljárás lefolytatása érdekében kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtása akkor tagadható meg, ha az ügy sajátos körülményeire tekintettel komoly és bizonyítékokkal alátámasztott okokból vélelmezhető, hogy az érintett személyt átadása esetén ezen alapvető joga sérelmének valós veszélye fenyegeti.

***

Az Európai Unió Bíróságának 2022. február 22. napján kihirdetett ítélete megerősítette, hogy a korábbi határozataiban kidolgozott, kétszakaszos vizsgálat elvégzése nem mellőzhető önmagában amiatt, mert a végrehajtó igazságügyi hatóság aggályosnak találja a lengyel bírák kinevezésének eljárásrendjét. Bár a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülése tárgyában az EUB következetes ítélkezési gyakorlatot alakított ki, a lengyel igazságügyi reform vélhetően további, értelmezést igénylő kérdéseket vethet fel, melyek már nem csak az európai elfogatóparancs végrehajtását, hanem az igazságügyi együttműködés más jogintézményeit is érinthetik. Jól példázza ezt a C-819/21.

szám alatt folyamatban lévő előzetes döntéshozatali eljárás, amely már a lengyel tagállami bíróságok ítéleteinek elismerhetőségéhez és a kiszabott büntetések végrehajthatóságához kapcsolódik.

Források jegyzéke:

- Aranyosi Pál és Robert Căldăraru kontra Generalstaatsanwaltschaft Bremen, 2016. április 5-i ítélet, ügyszám: C-404/15. PPU és C-659/15. PPU.
- C-791/19., C-619/18. és C-192/18. számú kötelezettségzegési eljárások
- Minister for Justice and Equality, 2018. július 25-i ítélet, ügyszám: C-216/18. PPU.
- Openbaar Ministerie kontra L, 2020. december 17-i ítélet, ügyszám: C-354/20. PPU és C-412/20. PPU.
- X és Y kontra Openbaar Ministerie, 2022. február 22-i ítélet, ügyszám: C-562/21 PPU és C-563/21 PPU.

DIGITÁLIS ERKÖLCS – AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG DIGITÁLIS JOGOKRÓL ÉS ELVEKRŐL SZÓLÓ NYILATKOZATTERVEZETE*

*Bereczki Roxána*¹

Bevezetés

2022. január 26-án az Európai Unió Bizottsága javaslatot tett az Európai Parlament és a Tanács számára egy olyan nyilatkozat megalkotására, amely az Unió valamennyi állampolgárára érvényes digitális jogokat és elveket foglalja össze.

A nyilatkozat hozzájárul a digitális piac szabályozásához és az Európai Unió digitális átalakulásához,² hiszen számos lehetőséget kínál a jobb életminőség, az innováció és a gazdasági növekedés elérésére, valamint biztonságot és stabilitást irányoz elő.³

Előzmények

A nyilatkozat alapvetően az uniós jogból táplálkozik. Kidolgozása során fontos szempontként jelentek meg az alapító szerződések, az Alapjogi Charta, az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata, valamint a szociális jogok európai pillére keretében szerzett tapasztalatok.⁴

A dokumentum egy következő lépésként értékelhető a digitális Európa irányába, ugyanis a Tanács és a Bizottság a megelőző években már számos jogi eszközzel járult hozzá Európa online jogbiztonságához és az egységes digitális piac kialakításához.⁵ Az internetes biztonsággal foglalkozó Általános adatvédelmi rendelet (2016),⁶ az e-kormányzatról szóló Tallinni Nyilatkozat (2017), a digitális társadalomról és az értékalapú digitális kormányzásról szóló Berlini Nyilatkozat (2020), illetve a digitális demokrácia irányairól szóló

---

* DOI 10.21867/KjK/2022.2.2.

¹Bereczki Roxána, joghallgató, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

² A Bizottság az EU-n belül mindenkire érvényes digitális jogokról és elvekről szóló nyilatkozatot terjeszt elő, 2022. január 26., Brüsszel, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_22_452 (2022.03.12.)

³ Farid Baddache: Why the EU Declaration on Digital Rights is a Great Step for Human Rights, 2022. január 28., <https://ksapa.org/why-the-eu-declaration-on-digital-rights-is-a-great-step-for-human-rights/> (2022.03.12.)

⁴ A Bizottság az EU-n belül mindenkire érvényes digitális jogokról és elvekről szóló nyilatkozatot terjeszt elő, 2022. január 26., Brüsszel, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_22_452 (2022.03.12.)

⁵ Pató Viktória Lilla: Az EU, mint digitális elvvezér?, 2022. február 7., <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2022/02/07/az-eu-mint-globalis-digitalis-elvvezer> (2022.03.12.)

⁶ Luca Bertuzzi: European Commission puts forth EU's values and principles for the digital age, 2022. január 26., <https://www.euractiv.com/section/digital/news/european-commission-puts-forth-eus-values-and-principles-for-the-digital-age/> (2022.03.12.)

Lisszaboni Nyilatkozat (2021)⁷ évről-évre egyre szélesebb területen érvényesítették az Unió digitális értékeit,⁸ az erre való törekvést pedig Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke is megerősítette, amikor kijelentette, hogy az Európai Unió vezető szerepet kíván betölteni a digitális átállásban, legfőképpen az adatgazdaság, a technológia és az infrastruktúra terén.⁹ A korábbi kezdeményezések között említendő továbbá a 2021 márciusi „Digitális iránytű: a digitális évtized megvalósításának európai módja” című bizottsági közlemény, amely Európa digitális átalakulását vizionálja 2030-ra.¹⁰ A közlemény figyelembe veszi a COVID-19 világválság következményeit is, tudniillik, a technikai eszközök széleskörű használata digitális átállásra sarkallta a mai társadalmakat.¹¹ Ennek megfelelően, a Bizottság a technológia adta új lehetőségek kiaknázására törekszik, amellett, hogy az ezekkel járó kockázatokat, veszélyeket és egyenlőtlenségeket is mérsékeli. A közleményben foglalt jövőkép négy fő pilléren épül, amelyek a lakosság digitális készségeinek fejlesztésére, a teljes hálózati lefedettségre, a vállalkozások digitális átalakulására és a közszolgáltatások legteljesebb körű digitalizálására koncentrálnak.¹² A Digitális iránytű céljainak elérését szolgálta 2021 szeptemberében „A digitális évtizedhez vezető út” című irányítási keret,¹³ amely a tagállamok együttműködését is feltételezi. Végül, a 2021. évi Eurobarométer felmérés, illetve a Bizottság által tartott nyilvános konzultációk pozitív visszacsatolásként járultak hozzá az új nyilatkozattervezet elkészítéséhez, ugyanis az eredmények rávilágítottak arra, hogy az európai digitális elvek széleskörű támogatottságot élveznek.¹⁴

---

⁷ A Bizottság az EU-n belül mindenkire érvényes digitális jogokról és elvekről szóló nyilatkozatot terjeszt elő, 2022. január 26., Brüsszel, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_22_452 (2022.03.12.)

⁸ Pató Viktória Lilla: Az EU, mint digitális elvvezér?, 2022. február 7., <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2022/02/07/az-eu-mint-globalis-digitalis-elvvezer> (2022.03.12.)

⁹ Szántó Viola: Digitális elvek – Hol tart Európa?, 2022. január 20., <https://www.ludovika.hu/blogok/messzelato/2022/01/20/digitalis-elvek-hol-tart-europa/> (2022.03.12.)

¹⁰ A Bizottság az EU-n belül mindenkire érvényes digitális jogokról és elvekről szóló nyilatkozatot terjeszt elő, 2022. január 26., Brüsszel, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_22_452 (2022.03.12.)

¹¹ Edoardo Celeste: Towards a European Declaration on Digital Rights and Principles: Guidelines for the Digital Age, 2022. február 7., <https://rebuildcentre.eu/2022/02/towards-a-european-declaration-on-digital-rights-and-principles-guidelines-for-the-digital-decade/> (2022.03.12.)

¹² Feyo Sickinghe: Digital Compass: EU outlines its digital ambitions for 2030, 2021. április 7., <https://www.twobirds.com/en/insights/2021/netherlands/digital-compass-eu-outlines-its-digital-ambitions-for-2030> (2022.03.12.)

¹³ A Bizottság az EU-n belül mindenkire érvényes digitális jogokról és elvekről szóló nyilatkozatot terjeszt elő, 2022. január 26., Brüsszel, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_22_452 (2022.03.12.)

¹⁴ Szántó Viola: Digitális elvek – Hol tart Európa?, 2022. január 20., <https://www.ludovika.hu/blogok/messzelato/2022/01/20/digitalis-elvek-hol-tart-europa/> (2022.03.12.)

A nyilatkozat tartalma: a hat vezérelv

A digitális jogokról és elvekről szóló nyilatkozattervezet célja, hogy az Európai Unió által előmozdítandó digitális átalakulás referenciaalapjául szolgáljon, illetve, hogy az átalakuláshoz kapcsolódó alapvető jogoknak, szabadságoknak és európai értékeknek egységes jogi keretet adjon.¹⁵ Tehát nem új jogokat biztosít, hanem hivatkozási pontot teremt azáltal, hogy egy helyen gyűjti össze a digitális korszakra vonatkozó valamennyi jogot.¹⁶ A nyilatkozat hitvallása az, hogy e jogoknak az online világban ugyanúgy kell érvényesülniük, mint az offline térben, ezért azok védelmét is ugyanolyan mértékben kell biztosítani.¹⁷ Miután az Eurobarométer felmérése rámutatott, hogy az Unió lakosságának 40%-a nincs tisztában azzal, hogy alapjogaik tiszteletben tartása az interneten is kikényszeríthető,¹⁸ Thierry Breton, a belső piacért felelős biztos hangsúlyozta, hogy „a nyilatkozat egyszer és mindenkorra rögzíti, hogy ami offline jogellenes, annak online is jogellenesnek kell lennie.”¹⁹ Ezen túlmenően, a dokumentum iránymutatást nyújt a politikai döntéshozók és a vállalkozások számára is az új technológiák alkalmazására vonatkozóan: olyan biztonságos technológiára van szükség, amely az online térben is tiszteletben tartja a nyilatkozatban foglalt jogokat és értékeket.²⁰ Ezek azok a törekvések, amelyek megtestesítik a nyilatkozattervezet első számú vezérelvét, az egyén középpontba helyezésének alaptételét a digitális átalakulásban.

Erre az emberközpontú vízióra épít a második alapelv, a szolidaritást és a befogadást hangsúlyozva. A Bizottság egy olyan digitális átalakulást javasol, amely senkit sem hagy maga mögött, ideértve az időseket, a fogyatékkal élőket, a kiszolgáltatott helyzetben lévőket és a jogfosztott személyeket. A digitális átállással nyújtott új lehetőségekből mindenkinek profitálnia kell, ezért meg kell tenni minden szükséges intézkedést, hogy azokból senkit se zárjanak ki:²¹ például a digitális szolgáltatások tervezése és reklámozása során érdemes tekintettel lenni a felhasználók anyanyelvére, digitális írástudására és a grafikák

¹⁵ A Bizottság az EU-n belül mindenkire érvényes digitális jogokról és elvekről szóló nyilatkozatot terjeszt elő, 2022. január 26., Brüsszel, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_22_452 (2022.03.12.)

¹⁶ Luca Bertuzzi: European Commission puts forth EU's values and principles for the digital age, 2022. január 26., <https://www.euractiv.com/section/digital/news/european-commission-puts-forth-eus-values-and-principles-for-the-digital-age/> (2022.03.12.)

¹⁷ Pató Viktória Lilla: Az EU, mint digitális elvvezér?, 2022. február 7., <https://eustrat.unike.hu/hirek/2022/02/07/az-eu-mint-globalis-digitalis-elvvezer> (2022.03.12.)

¹⁸ Szántó Viola: Digitális elvek – Hol tart Európa?, 2022. január 20., <https://www.ludovika.hu/blogok/messelato/2022/01/20/digitalis-elvek-hol-tart-europa/> (2022.03.12.)

¹⁹ A Bizottság az EU-n belül mindenkire érvényes digitális jogokról és elvekről szóló nyilatkozatot terjeszt elő, 2022. január 26., Brüsszel, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_22_452 (2022.03.12.)

²⁰ A Bizottság az EU-n belül mindenkire érvényes digitális jogokról és elvekről szóló nyilatkozatot terjeszt elő, 2022. január 26., Brüsszel, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_22_452 (2022.03.12.)

²¹ European Declaration on Digital Rights and Principles for the Digital Decade, Brüsszel, Európai Bizottság, 2022. január 26., 2-3. oldal

olvashatóságára.²² Fontos cél továbbá, hogy a technológia mindenki számára hozzáférhetővé váljon az Unió területén. A nyilatkozat lakóhelytől és jövedelemtől függetlenül kívánja biztosítani a megfizethető és nagysebességű digitális összeköttetést, valamint támogatja a tanárok digitális képzését és a tantermek digitális felszerelését.

A harmadik alapelv a választás szabadságát hirdeti. A Bizottság elkötelezett az átlátható algoritmusok iránt és lényegesnek tartja, hogy az emberek anélkül élvezhessék a mesterséges intelligencia előnyeit, hogy az előre meghatározott döntéseket használna fel – vagyis saját belátáson alapuló, tájékozott döntéshozatalt kell biztosítani a digitális világban is. Emellett, a felhasználók egészségét, biztonságát és alapvető jogait érintő kockázatokkal szembeni védelem is kulcsfontosságú.

A digitális nyilvános térben való részvétel biztosítása a negyedik vezérelv, ennek érdekében a tervezet rögzíti a véleménynyilvánítás szabadságát, amelyet nem korlátozhat cenzúra vagy megfélemlítés. Megbízható, sokszínű és többnyelvű online környezetet kíván, ahol a felhasználók védve vannak a káros tartalmaktól és a téves információktól.

Az ötödik alapelv fókuszában a biztonság áll. A nyilatkozat fellép a számítógépes bűnözés ellen, ideértve a kibertámadásokat és az adatszivárgásokat. Védelemben kell részesíteni a természetes és jogi személyek érdekeit és személyes adatait, tilos a jogellenes online megfigyelés vagy lehallgatás. A biztonság a digitális örökségre is kiterjed, ami azt jelenti, hogy mindenkinek joga van eldönteni, hogy az őt érintő nyilvános információkkal mi történjen halála után. Ezen felül, a dokumentum megerősíti a biztonságos online környezethez való jogot kifejezetten a gyermekek tekintetében, és lehetőséget kíván nyújtani számukra, hogy elsajátíthassák a biztonságos eligazodáshoz szükséges kompetenciákat.

A Bizottság által javasolt utolsó alapelv a fenntarthatóságra hívja fel a figyelmet. A digitális termékeket és szolgáltatásokat úgy kell előállítani, használni és újrahasznosítani, hogy a lehető legkevesebb negatív környezeti vagy társadalmi hatással bírjanak, a felelősségteljes döntések meghozatalához pedig elengedhetetlen, hogy a termékek környezeti hatásaival és energiafogyasztásával kapcsolatos információk mindenki számára elérhetőek legyenek.²³

A tervezet értékelése

Végeredményében, a tervezett nyilatkozat összhangban van azon célkitűzésével, hogy egységbe foglalja az EU digitális területre vonatkozó elveit és értékeit.

---

²² Farid Baddache: Why the EU Declaration on Digital Rights is a Great Step for Human Rights, 2022. január 28., <https://ksapa.org/why-the-eu-declaration-on-digital-rights-is-a-great-step-for-human-rights/> (2022.03.12.)

²³ European Declaration on Digital Rights and Principles for the Digital Decade, Brüsszel, Európai Bizottság, 2022. január 26., 3-6. oldal

Átfogóan ismerteti az elsődleges és másodlagos uniós jogból származó normákat, különösen azokat, amelyeket az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata is megerősít.²⁴ A Bizottság tudatosítani kívánja az Unió valamennyi lakosában, hogy tanulmányaik, munkáik, üzleti tevékenységeik során alappal számíthatnak a kiváló minőségű hálózati csatlakozásra, megkülönböztetés nélkül élvezhetik a biztonságos és tisztességes digitális tér előnyeit,²⁵ valamint biztosítja őket arról, hogy a digitális környezet nem jog nélküli világ, emberi jogaik az online térben is érvényesülnek.²⁶ Ez az emberközpontú felfogás - amely egyfajta digitális humanizmusként is értékelhető²⁷ - határozottan szemben áll az Egyesült Államok által bevett modellel, amelyek a multinacionális vállalatok érdekeit részesítik előnyben.²⁸ A jelenlegi tervek szerint például a felhasználóknak nagyobb beleszólásuk lesz abba, hogy az internetes óriáscégek (Google, Facebook) milyen tartalmakkal és hirdetésekkel érik el őket, sőt, az új szabályok kötelezhetik azokat a jogsértő tartalmak törlésére. A kritikák szerint ez utóbbi visszaélésekhez vezethet a kormányok részéről, főként a határokon átnyúló kérések eseteiben, például, ha az egyik tagállamban jogszerű tartalmat egy másik állam kormánya töröltet. Így, nem csak a szólásszabadságot korlátozná ez az eszköz, hanem a digitális közös piac kialakulását is akadályozná.²⁹ Ugyanakkor kétségtelen, hogy az Európai Unió vezető szerepet tölt be a digitális fejlődés emberi jogi alapú megközelítésében,³⁰ különösen egy olyan világban, ahol a digitális nagyhatalmak befolyása egyre növekszik.³¹

---

²⁴ Edoardo Celeste: Towards a European Declaration on Digital Rights and Principles: Guidelines for the Digital Age, 2022. február 7., <https://rebuildcentre.eu/2022/02/towards-a-european-declaration-on-digital-rights-and-principles-guidelines-for-the-digital-decade/> (2022.03.12.)

²⁵ A Bizottság az EU-n belül mindenkire érvényes digitális jogokról és elvekről szóló nyilatkozatot terjeszt elő, 2022. január 26., Brüsszel, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_22_452 (2022.03.12.)

²⁶ Edoardo Celeste: Towards a European Declaration on Digital Rights and Principles: Guidelines for the Digital Age, 2022. február 7., <https://rebuildcentre.eu/2022/02/towards-a-european-declaration-on-digital-rights-and-principles-guidelines-for-the-digital-decade/> (2022.03.12.)

²⁷ Edoardo Celeste: Towards a European Declaration on Digital Rights and Principles: Guidelines for the Digital Age, 2022. február 7., <https://rebuildcentre.eu/2022/02/towards-a-european-declaration-on-digital-rights-and-principles-guidelines-for-the-digital-decade/> (2022.03.12.)

²⁸ A Human-Centered Digital Transformation, 2022. február 1., <https://reimagine-europa.eu/a-human-centered-digital-transformation> (2022.03.12.)

²⁹ Zsíros Sándor: Új szabályokkal tartaná kordában az EU a digitális óriásplatformokat, 2022. január 20., <https://hu.euronews.com/my-europe/2022/01/20/uj-szabalyokkal-tartana-kordaban-az-eu-a-digitalis-oriasplatformokat> (2022.03.12.)

³⁰ Anastasia Campbell: The European Declaration on Digital Rights and Principles: a proposed Guide for the Digital Transformation, 2022. február 4., <https://www.ideasinall.com/the-european-declaration-on-digital-rights-and-principles-a-proposed-guide-for-the-digital-transformation/> (2022.03.12.)

³¹ Farid Baddache: Why the EU Declaration on Digital Rights is a Great Step for Human Rights, 2022. január 28., <https://ksapa.org/why-the-eu-declaration-on-digital-rights-is-a-great-step-for-human-rights/> (2022.03.12.)

Fontos kiemelni, hogy a nyilatkozat nem tekinthető az alapvető emberi jogokat kötelező érvénnyel rögzítő dokumentumnak.³² Jóllehet az uniós jogban gyökerezik, annak preambuluma emlékeztet bennünket, hogy a nyilatkozat deklaratív jellegű, kötelező jogi hatással nem rendelkezik.³³ Nem ró semmilyen közvetlen vagy közvetett jogi kötelezettséget sem az Unió szerveire, sem tagállamaira, sem állampolgáira.³⁴ A bírálók úgy vélik, a kötelező érvényű kötelezettségvállalás elmulasztását feltétlenül orvosolni kell, kiváltképpen mivel az Európai Uniónak ma már lehetősége van olyan globális mércék felállítására, amelyek számos társadalmi és etikai kérdésben szolgálnak referenciaértékül. A legutóbbi alapjogokat demonstráló dokumentum, amely kötőerővel bírt, az az Alapjogi Charta volt, ám annak elfogadása óta a digitális gazdaság számos változáson ment keresztül. Ezért, az Unió kizárólag akkor töltheti be vezető szerepét, ha a digitális változásokra reagáló szabályok egységesen szerepelnek egy ún. Digitális Jogok Európai Chartájában, jogi kötőerővel felruházva,³⁵ illetőleg ha a nyilatkozattervezet alapelveit a kötelező uniós vagy nemzeti jogszabályok is átveszik.³⁶ Mindazonáltal, a digitális jogokról szóló nyilatkozattervezetet nem azzal a céllal terjesztették elő, hogy az Alapjogi Charta második számú verziója legyen.³⁷ A Bizottság kifejezett célja az volt, hogy az EU, mint fáklyahordozó, élen járjon a digitális transzformáció lendületében³⁸ és a nyilatkozat elvei hivatkozási pontként, követendő normaként jelenjenek meg a világ minden részén.³⁹ A Digitális iránytű egyik eszközeként, a nyilatkozat meghatározza azokat a sarkalatos pontokat, amelyek irányt

---

³² Edoardo Celeste: Towards a European Declaration on Digital Rights and Principles: Guidelines for the Digital Age, 2022. február 7., <https://rebuildcentre.eu/2022/02/towards-a-european-declaration-on-digital-rights-and-principles-guidelines-for-the-digital-decade/> (2022.03.12.)

³³ Anastasia Campbell: The European Declaration on Digital Rights and Principles: a proposed Guide for the Digital Transformation, 2022. február 4., <https://www.ideasinall.com/the-european-declaration-on-digital-rights-and-principles-a-proposed-guide-for-the-digital-transformation/> (2022.03.12.)

³⁴ A Digital Magna Carta? The European Declaration of Digital Rights, 2022. február 7., <https://www.mofo.com/resources/insights/220207-digital-magna-carta.html> (2022.03.12.)

³⁵ Brando Benifei, Christel Schaldemose, Iban Garcia del Blanco, Josianne Cutajar, Lina Gálvez Muñoz, Maria-Manuel Leitão-Marques, Miapetra Kumpula-Natri, Paul Tang, Tiemo Wölken: Towards an EU Charter for Digital Rights: Open letter to the Presidents of the European Commission, the European Council and the European Parliament, 2022. február 4., <https://www.euractiv.com/section/digital/opinion/towards-an-eu-charter-for-digital-rights-open-letter-to-the-presidents-of-the-european-commission-the-european-council-and-the-european-parliament/> (2022.03.12.)

³⁶ A Digital Magna Carta? The European Declaration of Digital Rights, 2022. február 7., <https://www.mofo.com/resources/insights/220207-digital-magna-carta.html> (2022.03.12.)

³⁷ Edoardo Celeste: Towards a European Declaration on Digital Rights and Principles: Guidelines for the Digital Age, 2022. február 7., <https://rebuildcentre.eu/2022/02/towards-a-european-declaration-on-digital-rights-and-principles-guidelines-for-the-digital-decade/> (2022.03.12.)

³⁸ Foo Yun Chee: EU proposes digital rights, principles in global first, 2022. január 26., <https://www.reuters.com/world/europe/eu-proposes-digital-rights-principles-global-first-2022-01-26/> (2022.03.12.)

³⁹ A Bizottság az EU-n belül mindenkire érvényes digitális jogokról és elvekről szóló nyilatkozatot terjeszt elő, 2022. január 26., Brüsszel, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_22_452 (2022.03.12.)

mutatnak a politikai döntéshozók és a vállalkozások számára.⁴⁰ Ekképpen, az elvek előmozdítása és végrehajtása az Unió és a tagállamok közös politikai felelőssége lesz, a felek saját hatáskörén belül. Annak érdekében pedig, hogy a nyilatkozat konkrét gyakorlati hatásokat fejtsen ki, a Bizottság szorgalmazta, hogy a digitális évtized helyzetéről éves jelentés készüljön, amely figyelemmel kíséri az előrehaladást és javaslatokkal él a lemaradások ellen.

Mindezekre tekintettel, a Bizottság felkéri az Európai Parlamentet és a Tanácsot, hogy vitassák meg a digitális jogokról és elvekről szóló nyilatkozattervezetet, majd 2022 nyaráig a legmagasabb szinten hagyják jóvá.⁴¹

Források jegyzéke:

- A Bizottság az EU-n belül mindenkire érvényes digitális jogokról és elvekről szóló nyilatkozatot terjeszt elő, 2022. január 26., Brüsszel, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_22_452 (2022.03.12.)
- Farid Baddache: Why the EU Declaration on Digital Rights is a Great Step for Human Rights, 2022. január 28., <https://ksapa.org/why-the-eu-declaration-on-digital-rights-is-a-great-step-for-human-rights/> (2022.03.12.)
- Pató Viktória Lilla: Az EU, mint digitális elvvezér?, 2022. február 7., <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2022/02/07/az-eu-mint-globalis-digitalis-elvvezer> (2022.03.12.)
- Luca Bertuzzi: European Commission puts forth EU's values and principles for the digital age, 2022. január 26., <https://www.euractiv.com/section/digital/news/european-commission-puts-forth-eus-values-and-principles-for-the-digital-age/> (2022.03.12.)
- Szántó Viola: Digitális elvek – Hol tart Európa?, 2022. január 20., <https://www.ludovika.hu/blogok/messzelato/2022/01/20/digitalis-elvek-hol-tart-europa/> (2022.03.12.)
- Edoardo Celeste: Towards a European Declaration on Digital Rights and Principles: Guidelines for the Digital Age, 2022. február 7., <https://rebuildcentre.eu/2022/02/towards-a-european-declaration-on-digital-rights-and-principles-guidelines-for-the-digital-decade/> (2022.03.12.)
- Feyo Sickinghe: Digital Compass: EU outlines its digital ambitions for 2030, 2021. április 7., <https://www.twobirds.com/en/insights/2021/netherlands/digital-compass-eu-outlines-its-digital-ambitions-for-2030> (2022.03.12.)

---

⁴⁰ Edoardo Celeste: Towards a European Declaration on Digital Rights and Principles: Guidelines for the Digital Age, 2022. február 7., <https://rebuildcentre.eu/2022/02/towards-a-european-declaration-on-digital-rights-and-principles-guidelines-for-the-digital-decade/> (2022.03.12.)

⁴¹ A Bizottság az EU-n belül mindenkire érvényes digitális jogokról és elvekről szóló nyilatkozatot terjeszt elő, 2022. január 26., Brüsszel, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_22_452 (2022.03.12.)

- European Declaration on Digital Rights and Principles for the Digital Decade, Brüsszel, Európai Bizottság, 2022. január 26., 2-3. oldal
- A Human-Centered Digital Transformation, 2022. február 1., <https://reimagine-europa.eu/a-human-centered-digital-transformation> (2022.03.12.)
- Zsíros Sándor: Új szabályokkal tartaná kordában az EU a digitális óriásplatformokat, 2022. január 20., <https://hu.euronews.com/my-europe/2022/01/20/uj-szabalyokkal-tartana-kordaban-az-eu-a-digitalis-oriasplatformokat> (2022.03.12.)
- Anastasia Campbell: The European Declaration on Digital Rights and Principles: a proposed Guide for the Digital Transformation, 2022. február 4., <https://www.ideasinall.com/the-european-declaration-on-digital-rights-and-principles-a-proposed-guide-for-the-digital-transformation/> (2022.03.12.)
- Anastasia Campbell: The European Declaration on Digital Rights and Principles: a proposed Guide for the Digital Transformation, 2022. február 4., <https://www.ideasinall.com/the-european-declaration-on-digital-rights-and-principles-a-proposed-guide-for-the-digital-transformation/> (2022.03.12.)
- A Digital Magna Carta? The European Declaration of Digital Rights, 2022. február 7., <https://www.mofo.com/resources/insights/220207-digital-magna-carta.html> (2022.03.12.)
- Brando Benifei, Christel Schaldemose, Iban Garcia del Blanco, Josianne Cutajar, Lina Gálvez Muñoz, Maria-Manuel Leitão-Marques, Miapetra Kumpula-Natri, Paul Tang, Tiemo Wölken: Towards an EU Charter for Digital Rights: Open letter to the Presidents of the European Commission, the European Council and the European Parliament, 2022. február 4., <https://www.euractiv.com/section/digital/opinion/towards-an-eu-charter-for-digital-rights-open-letter-to-the-presidents-of-the-european-commission-the-european-council-and-the-european-parliament/> (2022.03.12.)
- A Digital Magna Carta? The European Declaration of Digital Rights, 2022. február 7., <https://www.mofo.com/resources/insights/220207-digital-magna-carta.html> (2022.03.12.)
- Foo Yun Chee: EU proposes digital rights, principles in global first, 2022. január 26., <https://www.reuters.com/world/europe/eu-proposes-digital-rights-principles-global-first-2022-01-26/> (2022.03.12.)

A BIOKALÓZKODÁS ELLENI KÜZDELEM AZ EURÓPAI UNIÓ, MAGYARORSZÁG VALAMINT NÉMETORSZÁG JOGI SZABÁLYOZÁSÁNAK TÜKRÉBEN*

Újvári Emese¹

Biokalózkodás² alatt jellemzően azt a jelenséget értjük, amikor a fejlett ipari országok, ill. azok vállalatai a fejlődő országok genetikai erőforrásait engedély és ellentételezés nélkül szerzik meg, s használják fel kutatási célból, vagy új termékek kifejlesztése céljából.³

A biokalózkodás elleni küzdelem nemzetközi szinten az 1992-ben elfogadott Biológiai Sokféleség Egyezmény⁴ (Convention on Biological Diversity – CBD)⁵ kezdődött,⁶ majd az Egyezmény vonatkozó rendelkezéseit konkretizáló

---

* DOI 10.21867/KJK/2022.2.3.

¹ Dr. Újvári Emese PhD egyetemi adjunktus, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar A tanulmány az Igazságügyi Minisztérium jogászképzés színvonalának emelését célzó programjai keretében valósult meg.

² Lochen, Thomas (2007): *Die völkerrechtliche Regelungen über den Zugang zu genetischen Ressourcen*, Tübingen: Mohr Siebeck Verlag, 7–8. old.; Koch, Hans-Joachim–Mielke, Christin (2009): Globalisierung des Umweltrechts. In: *Zeitschrift für Umwelt und Recht (ZUR)*, 9/2009, 403–409. old., 405. old.; Godt, Christine (2004): Von der Biopiraterie zum Biodiversitätsregime – Die sog. Bonner Leitlinien als Zwischenschnitt zu einem CBD-Regime über Zugang von Vorteilsausgleich. In: *Zeitschrift für Umwelt und Recht (ZUR)*, 4/2004, 202–212. old., 202. old.; Kotzur, Markus (2008): Das Übereinkommen über die biologische Vielfalt und die Rechte indigener Völker. In: *Zeitschrift für Umwelt und Recht (ZUR)*, 5/2008, 225–233. old., 230. old.; Stoll, Peter-Tobias (2010): Gerechte Nutzung genetischer Ressourcen zwischen Bewahrung der Artenvielfalt, Schutz indigenen Wissens und Wirtschaftsfreiheit. In: Giegerich, Thomas–Proelß, Alexander (eds.): *Bewahrung des Ökologischen Gleichgewichts durch Völker- und Europarecht*. Berlin: Duncker & Humblot, 160–173. old.; Stoll, Peter-Tobias (2009): Access to GRs and Benefit Sharing – Underlying Concepts and the Idea of Justice. In: Kamau, Evanson Chege–Winter, Gerd (eds.): *Genetic Resources, Traditional Knowledge and the Law*. Oxon – New York: Eartscan, Abingdon, 3–18. old., 13. old.; Stoll, Peter-Tobias (2000): *Gestaltung der Bioprospektion unter dem Übereinkommen für biologische Vielfalt durch international unverbindliche Verhaltensstandards: Hintergründe, Möglichkeiten und Inhalte*. Berlin: Erich Schmidt Verlag GmbH & Co., 118. old.; Shiva, Vandana (2002): *Biopiraterie, Kolonialismus des 21. Jahrhunderts*. Münster: Unrast Verlag, 16–17. old.; Buck, Matthias–Hamilton, Clare (2011): The Nagoya Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair and Equitable Sharing of Benefits Arising from their Utilization to the Convention on Biological Diversity. In: *Review of European Community & International Environmental Law (RECIEL)*, 20 (1) 2011, 47–61. old., 48. old.; Kaiser, Gregor (2016): Biopiraterie – der neue Kolonialismus. In: *Blätter für deutsche und internationale Politik*, 10/2006, 1172–1176. old., 1173–1174. old.; Luger, Oskar–Tröstl, Astrid–Urferer, Katrin (2017): *Gentechnik geht uns alle an! Ein Überblick über Praxis und Theorie*. 2. Aufl., Wiesbaden, 171.

³ Vö. Lochen: i. m., 7–8. old., 16. old.; Koch–Mielke: i. m., 405. old.; Godt (2004): i. m., 202. old.; Kotzur: i. m., 230. old.; Stoll (2010): i. m., 160. old.; Stoll (2009): i. m., 13. old.; Luger–Tröstl–Urferer: i. m., 171. old.; Murray, Lee Eiland (2008): *Patenting Traditional Medicine*, Munich: Nomos; WIPO Intergovernmental Committee on Intellectual Property and Genetic Resources Traditional Knowledge and Folklore, Seventeenth Session Geneva, December 6–10, 2010.

⁴ Vö. <https://www.cbd.int/doc/legal/cbd-en.pdf> (2021.06.03.); 1995. évi LXXXI. törvény a Biológiai Sokféleség Egyezmény kihirdetéséről.

⁵ Abban az esetben, amikor a Biológiai Sokféleség Egyezmény (Convention on Biological Diversity) vonatkozó cikkeinek említésére kerül sor a lábjegyzetekben, terjedelmi okokból a bevett nemzetközi

Nagojai Jegyzőkönyvvel⁷ folytatódott, melyet 2010-ben fogadtak el,⁸ s amely 2014 október 12-én lépett hatályba.⁹

A Nagojai Jegyzőkönyvet (Nagoya Protocol - NP) a magyar tanácselnökség ideje alatt, 2011. június 23-án irták alá az Európai Unió, Magyarország, Németország és számos más EU-tagállam nevében. A Jegyzőkönyvet Magyarország (az EU tagállamok közül elsőként) 2014. április 29-én,¹⁰ Németország pedig 2016. április 21-én ratifikálta.¹¹

A Nagojai Jegyzőkönyv előírja a részes feleknek, hogy hatékony intézkedéseket valósítsanak meg annak érdekében, hogy a genetikai erőforrások felhasználói betartsák az access and benefit sharing-előírásokat, amelyek lényege, hogy a genetikai erőforrások származási országainak részeselednie kell az általuk rendelkezésre bocsátott genetikai erőforrásokból származó előnyökből.¹² Ezen előírás teljesítése érdekében az Európai Unió 2014-ben elfogadott egy rendeletet, mely a tagállamok számára egységesen alkalmazandóan határozza meg a főbb kötelezettségeket, más kérdésekben – mint például az intézményrendszer és a szankciórendszer vonatkozásában – viszont átengedi a döntés lehetőségét a tagállamoknak.

Jelen tanulmány célja, hogy az uniós rendelet főbb szabályainak rövid ismertetését követően bemutassa, összehasonlítsa és értékelje azokat a nemzeti

---

jelölés (CBD), a Nagojai Jegyzőkönyv (*Nagoya Protocol*) esetében pedig az NP rövidítés kerül alkalmazásra.

⁶ Stoll (2010): i. m., 161–162. old.; Stoll (2000): i. m., 3–4. old.; Proelß, Alexander (2010): *Artenschutz und Biodiversität II. (17.12.2010)*, <https://www.wsi.uni-kiel.de/de/lehre/vorlesungen/archiv/ws-2010-11/proelss/Umweltrecht/materialien/UmweltR%20IV.pdf> (2015. 11. 01.)

⁷ *Nagoya Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair and Equitable Sharing of Benefits Arising From their Utilization to the Convention on Biological Diversity*, <https://www.cbd.int/abs/doc/protocol/nagoya-protocol-en.pdf> (2021.06.08); Nagojai Jegyzőkönyv a Biológiai Sokféleség Egyezményhez csatolt, a genetikai erőforrásokhoz való hozzáférésről, valamint a hasznosításukból származó hasznok igazságos és méltányos megosztásáról, <http://www.biodiv.hu/nagoya-protocol/nagojai-jegyzokonyv-magyar-forditasa> (2021.06.10.)

⁸ Proelß: i. m.; Niekisch, Manfred–Witting, Rüdiger (2014): *Biodiversität: Grundlagen, Gefährdung, Schutz.*, Berlin: Springer Spektrum, 387. old.; Buck–Hamilton: i. m., 48. old.

⁹ Bundesamt für Naturschutz: Nagoya-Protokoll (Nutzung genetischer Ressourcen), https://www.bfn.de/index_abs.html (2016.11.10.); A Biológiai Sokféleség Egyezmény magyarországi honlapja: <http://www.biodiv.hu/nagoya-protocol> (2020.08.07.)

¹⁰ A Nagojai Jegyzőkönyv hazánkban, <http://www.biodiv.hu/nagoya-protocol/nagoyai-jegyzokonyv-hazankban> (03.01.2017); <https://www.cbd.int/abs/nagoya-protocol/signatories/default.shtml> (2017.01.10.).

¹¹ Gesetz zur Umsetzung des Nagoya-Protokolls tritt in Kraft, http://www.bfn.de/0401_pm.html?tx_ttnews%5Btt_news%5D=5842 (2017. 01. 03.).

¹² NP 15. cikk (1) bek., 16 cikk, (1) bek.; Buck–Hamilton: i. m., 52. old.; Iránymutatásokat tartalmazó dokumentáció a genetikai erőforrásokhoz való hozzáféréssel és a hasznosításukból származó hasznok igazságos és méltányos megosztásával kapcsolatban a felhasználókra vonatkozó, a Nagojai Jegyzőkönyv szerinti, az Unióban alkalmazandó megfelelési szabályokról szóló 511/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet alkalmazási köréről és az abban foglalt alapvető kötelezettségekről (2021/C 13/01) <https://op.europa.eu/hu/publication-detail/-/publication/aefa4237-5477-11eb-b59f-01aa75ed71a1/language-hu> (2021. 05. 02), (Röviden: Iránymutatások az (EU) 511/2014. rendelethez 1.1. fejezet.

jogszabályokat, amelyek az uniós rendelet németországi és magyarországi végrehajtása érdekében születtek.

1. Az Európai Unió szabályozása – Az Európai Parlament és a Tanács 511/2014/EU rendelete

A Nagojai Jegyzőkönyv jogi végrehajtásának alapját az Európai Unióban „Az Európai Parlament és a Tanács 511/2014/EU rendelete (2014. április 16.) a genetikai erőforrásokhoz való hozzáféréssel és a hasznosításukból származó hasznok igazságos és méltányos megosztásával kapcsolatban a felhasználókra vonatkozó, a Nagojai Jegyzőkönyv szerinti, az Unióban alkalmazandó megfelelési szabályokról” című jogszabály¹³ képezi. (A továbbiakban „511/2014/EU rendelet”, ill. „a hozzáférésről és a hasznok megosztásáról szóló uniós rendelet”).¹⁴

1.1. A rendelet hatálya

A felhasználóknak ésszerű gondossággal meg kell vizsgálniuk, hogy az általuk felhasználni kívánt genetikai erőforrások a Nagojai Jegyzőkönyv, valamint a hozzáférésről és a hasznok megosztásáról szóló uniós rendelet hatálya alá esnek-e.¹⁵

A hozzáférésről és a hasznok megosztásáról szóló uniós rendeletet akkor kell alkalmazni, ha az EU területén hasznosítanak genetikai erőforrásokat (vagy azokhoz kötődő hagyományos ismereteket).¹⁶ A hasznosítás a rendelet értelmében nem más, mint „*a genetikai erőforrások genetikai és/vagy biokémiai összetételével kapcsolatos kutatás és fejlesztés, beleértve az egyezmény 2. cikkében meghatározott biotechnológiai alkalmazásokat.*”¹⁷)¹⁸

¹³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0511&from=HR> (2021.03.28.).

¹⁴ A hozzáférésről és a hasznok megosztásáról szóló uniós rendelet bizonyos rendelkezéseit „A Bizottság (EU) 2015/1866 végrehajtási rendelete (2015. október 13.) az 511/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a gyűjtemények nyilvántartása, a felhasználói megfelelés monitoringja és a bevált gyakorlatok tekintetében történő végrehajtására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról” (a továbbiakban „végrehajtási uniós rendelet”) konkretizálja.

¹⁵ Iránymutatások az (EU) 511/2014. rendelethez, 3.2. fejezet.

¹⁶ A „*genetikai erőforrások*” fogalma alatt a Biológiai Sokféleség Egyezmény az „*emberiség számára ténylegesen vagy potenciálisan felhasználható vagy értékes*” genetikai anyagot érti. A genetikai anyag pedig „*bármely növényi, állati, mikrobiális vagy más eredetű, az öröklés funkcionális egységeit tartalmazó anyagot jelent.*” (CBD 2. cikk.) Lásd még: 511/2014/EU rendelet 3. cikk 1. és 2. pont.

¹⁷ 511/2014/EU rendelet 3. cikk 5. pont.

¹⁸ Bundesamt für Naturschutz: 10 Schritte zur Einhaltung der Verpflichtungen aus der Verordnung (EU) Nr. 511/2014, https://www.bfn.de/fileadmin/ABS/documents/ABS_Dokumente_ab_September_2015/20170322_Handlungsempfehlungen_01.pdf (2021.05.11.)

A genetikai erőforráshoz való hozzáférésnek 2014. október 12-ét követően kell történnie egy olyan államban, amely részese a Nagojai Jegyzőkönyvnek.¹⁹ S ennek az államnak rendelkeznie kell olyan jogszabályokkal (ABS-rendelkezésekkel), amelyek az érintett genetikai erőforrásokhoz történő hozzáférésre is vonatkoznak.²⁰

1.2. A felhasználók kötelezettségei

A hozzáférésről és a hasznok megosztásáról szóló uniós rendelet alapján a felhasználók kötelezettségeinek magját az ún. kellő gondosságra vonatkozó kötelezettség képezi. A rendelet előírja a genetikai erőforrások felhasználóinak, a genetikai erőforrásokhoz történő hozzáférés és a hasznok megosztása során is hogy kellő gondossággal („*due diligence*”) kell eljárniuk, s az illetékes hatóság felé nyilatkozniuk kell, hogy a kötelezettségeiket kellő gondossággal teljesítik.²¹ A felhasználókat az 511/2014/EU rendelet 7. cikke szerinti nyilatkozattételi kötelezettség vagy akkor terheli, amikor kutatásfinanszírozásban részesülnek, vagy amikor egy piaci értékesítésre szánt termék fejlesztésének végső szakaszában járnak.²²

1.2.1. Gondossági kötelezettség

Az 511/2014/EU rendelet 4. cikke előírja, hogy a genetikai erőforrások valamennyi felhasználója köteles a hasznosítás során kellő gondossággal („*due*

---

¹⁹ Iránymutatások az (EU) 511/2014. rendelethez 2.2. fejezet

²⁰ 511/2014 EU rendelet 2. cikk (1) és (4) bek.; Iránymutatások az (EU) 511/2014. rendelethez 2.1. fejezet. Arra vonatkozóan, hogy a származási ország részese-e a Nagojai Jegyzőkönyvnek, valamint hogy vannak-e genetikai erőforrásaihoz történő hozzáférésre vonatkozó jogszabályai, az *ABS Clearing-House* weboldalán (<https://absch.cbd.int>) lehet információt szerezni. Ha nem állnának rendelkezésre információk az *ABS Clearing-House* weboldalán a származási ország ABS-rendelkezéseire vonatkozóan, az érintett származási ország nemzeti hatóságaitól lehet e tekintetben felvilágosítást kérni. Ha nincs ilyen hatáskörrel felruházott nemzeti hatóság, vagy a hatóság nem válaszol, a felhasználónak – ésszerű gondossággal – magának kell döntenie a genetikai erőforráshoz (hagyományos ismeretekhez) történő hozzáférésről és annak hasznosításáról. Ebben az esetben abból indulnak ki, hogy a felhasználó mindent megtett, ami hozzáférésről és a hasznok megosztásáról szóló uniós rendelet alkalmazandóságának megállapítása érdekében szükséges volt. De ha később mégis kiderül, hogy az uniós rendelet alkalmazandó, a felhasználónak be kell szereznie a hozzáférési engedélyt és meg kell állapodnia kölcsönösen elfogadott feltételekben, vagy le kell állítania a hasznosítást. (Vö. Iránymutatások az (EU) 511/2014. rendelethez 3.2. fejezet; Riskó Andrea: Genetikai erőforrások hasznosításának jogi szabályozása, <http://www.biodiv.hu/nagoya-protocol/nagoyai-jegyzokonyv-hazankban/nagoyai-jegyzokonyv-vegrehajtsi-szabalyai-es-alkalmazasa-konferencia-es-dr.-risko-andrea-fm-eloadasa> [2021.04.26.]

²¹ Winter, Gerd-Fricker, Hans-Peter-Knoepfel, Peter (2015): Die biotechnische Nutzung genetischer Ressourcen und ihre Regulierung. Ein integrierender Vorschlag, In: *Zeitschrift für Umwelt und Recht (ZUR)*, 5/2015, 259-270. old., 269. old.

²² 511/2014/EU rendelet 7. cikk (1)-(2) bek.; Bizottság (EU) 2015/1866 végrehajtási rendelete 5. cikk, (1)-(2) bek.; Winter-Fricker-Knoepfel: i. m., 269. old.

diligence”) eljárva meggyőződni arról, hogy az általa hasznosított genetikai erőforrásokhoz, ill. az ezekhez kapcsolódó hagyományos ismeretekhez való hozzáférés a hozzáférésre és a haszonmegosztásra irányadó jogszabályoknak megfelelően történt, és hogy a hasznok a kölcsönösen elfogadott feltételeknek megfelelően, igazságosan és méltányosan megosztásra kerülnek a vonatkozó jogszabályokkal összhangban.²³ Ha a vonatkozó jogszabályok (a szolgáltató országban) előírják, akkor a genetikai erőforrásokat és az azokhoz kapcsolódó hagyományos ismereteket csak kölcsönösen elfogadott feltételek alapján lehet továbbítani és hasznosítani.²⁴

1.2.2. A kellő gondosság igazolása

Annak érdekében, hogy felhasználók az előírt kellő gondossággal járjanak el, a következő dokumentumokat, ill. információkat kell beszerezniük, megőrizniük (a hasznosítási időszak végétől számított 20 évig²⁵), és az őket követő felhasználóknak továbbadniuk:

- a nemzetközileg elismert megfelelőségi tanúsítványt (IRCC), valamint a kölcsönösen elfogadott feltételek tartalmára vonatkozó, a további felhasználók számára releváns információkat,
- VAGY ha nem áll rendelkezésre nemzetközileg elismert megfelelőségi tanúsítvány, az alábbiakra vonatkozó információkat, ill. dokumentumokat: a hozzáférés időpontja és helye; a felhasznált genetikai erőforrások vagy hagyományos ismeretek leírása, megszerzésük közvetlen forrása, valamint azok későbbi felhasználói; a hozzáféréssel és haszonmegosztással kapcsolatos jogok és kötelezettségek fennállása vagy hiánya; az (esetleges) hozzáférési engedélyek; az (esetleges) kölcsönösen elfogadott feltételek, ill. a hasznok megosztására vonatkozó rendelkezések.²⁶

Ha a felhasználónak nem áll rendelkezésére elegendő információ, vagy a hozzáférés és a hasznosítás jogszerűsége tekintetében kétségek állnak fent, a felhasználónak be kell szereznie a hozzáférési engedélyt (vagy egy azzal egyenértékű iratot), kölcsönösen elfogadott feltételeket kell meghatározni, vagy meg kell szüntetni a további hasznosítást.²⁷

A felhasználók akkor tesznek eleget a kellő gondosságra vonatkozó kötelezettségüknek, ha ésszerű intézkedéseket hoznak a genetikai erőforrásokkal kapcsolatos információk beszerzése, megőrzése, átadása és elemzése tekintetében. A kellő gondosság a körülményektől függően változhat,

---

²³ 511/2014/EU rendelet 4. cikk (1) bek.; Iránymutatások az (EU) 511/2014. rendelethez 3.1. fejezet; Winter–Fricker–Knoepfel: i. m., 269. old.

²⁴ 511/2014/EU rendelet 4. cikk (2) bek.

²⁵ 511/2014/EU rendelet 4. cikk (6) bek.

²⁶ 511/2014/EU rendelet 4. cikk (3) bek.; Iránymutatások az (EU) 511/2014. rendelethez 3.5. fejezet.

²⁷ 511/2014/EU rendelet 4. cikk (5) bek.; Iránymutatások az (EU) 511/2014. rendelethez 3.5. fejezet.

követelménye rugalmasságot biztosít a felhasználók számára a konkrétan meghozandó intézkedések tekintetében. A kellő gondosság elsősorban alaposságot kíván meg az adott személytől, ill. azt, hogy tegyen meg minden lehetséges erőfeszítést.²⁸

Előfordulhat, hogy egy felhasználó az előírtaknak megfelelően kellő gondossággal járt el, elérvén az ésszerű gondossági szintet, de később mégis kiderül, hogy a (beszerzési vagy felhasználói) lánc egy korábbi szereplője jogszerűtlenül szerezte meg az érintett hasznosított genetikai erőforrást. Ilyenkor a későbbi felhasználó nem szegi meg az EU rendelet 4. cikkének 1. bekezdésében előírt a kötelezettségét, de ebben az esetben a felhasználónak be kell szereznie a hozzáférési engedélyt, és meg kell határoznia kölcsönösen elfogadott feltételeket, vagy tartózkodnia kell a genetikai erőforrás további hasznosításától.²⁹

A felhasználók számára a gondossági kötelezettségük teljesítése érdekében vannak ún. kockázatsökkentő lehetőségek is. Ilyen, ha a genetikai erőforrásokat az 511/2014/EU rendelet 5. cikke szerinti nyilvántartott gyűjteményekből szerzik be,³⁰ vagy ha bevált gyakorlatot alkalmaznak.³¹

1.3. Tagállami feladatok – nemzeti hatóságok kijelölése, a felhasználók megfelelőségének ellenőrzése, szankciók

A hozzáférésről és a hasznok megosztásáról szóló uniós rendelet előírja, hogy valamennyi tagállamnak ki kell jelölnie az illetékes hatóságokat, amelyek a rendelet alkalmazásáért felelősek.³² Az illetékes nemzeti hatóságoknak ellenőrizniük kell, hogy a felhasználók teljesítik-e (az 511/2014/EU rendelet 4. és 7. cikke szerinti) kötelezettségeiket.³³ Az ellenőrzéseket egy kockázatalapú megközelítés alapján kidolgozott terv szerint kell elvégezni, továbbá abban az esetben is, ha az illetékes hatóságnak külső személyek jelzése alapján információi vannak arról, hogy valamely felhasználó nem a rendelet releváns rendelkezéseinek megfelelően jár el.³⁴

Az ellenőrzések többek között kiterjedhetnek a felhasználó által a kellő gondosság tanúsítása érdekében tett intézkedésekre, a kellő gondosságot bizonyító iratokra és nyilvántartásokra, valamint azokra az esetekre, amikor a

²⁸ Iránymutatások az (EU) 511/2014. rendelethez 3.1. fejezet.

²⁹ Iránymutatások az (EU) 511/2014. rendelethez 3.1. fejezet.

³⁰ 511/2014/EU rendelet 4. cikk (7) bek.; Iránymutatások az (EU) 511/2014. rendelethez 3.7. fejezet.

³¹ BfN: Fragen; Bundesamt für Naturschutz: FAQs. – Frequently Asked Questions, <https://www.bfn.de/23863.html#c165710> (2016. 10. 20).

³² 511/2014/EU rendelet 6. cikk (1) bek.

³³ 511/2014/EU rendelet 9. cikk (1) bek.

³⁴ 511/2014/EU rendelet 9. cikk (3) bek.

felhasználó köteles volt az 511/2014/EU rendelet 7. cikke értelmében nyilatkozatot tenni.³⁵

Ha az ellenőrzés során hiányosságok kerülnek megállapításra, az illetékes hatóságnak fel kell szólítania a felhasználót korrekciós lépések vagy intézkedések meghozatalára. A hiányosságok jellegétől függően azonnali ideiglenes intézkedéseket is lehet hozni.³⁶

A rendelet előírja, hogy a tagállamoknak hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókat kell megállapítania az 511/2014/EU rendelet 4. és 7. cikkének megsértése esetére, és meg kell tenni minden szükséges intézkedést annak érdekében, hogy ezen szankciók alkalmazását biztosítsák.³⁷

2. Nemzeti jogszabályok a hozzáférésről és a hasznok megosztásáról szóló uniós rendeletről származó kötelezettségek teljesítése érdekében (Németország és Magyarország)

Mivel a hozzáférésről és a hasznok megosztásáról szóló uniós rendelet, mint jogforrás közvetlen hatállyal bír, annak rendelkezései az EU valamennyi tagállamában teljes egészében kötelezők és közvetlenül alkalmazandók,³⁸ függetlenül attól, hogy a Nagojai Jegyzőkönyv megerősítése (ratifikációja) milyen stádiumban van az egyes tagállamokban.³⁹ Vannak azonban a rendeletnek olyan rendelkezései is, amelyeket a tagállamoknak kell nemzeti jogszabályok segítségével konkretizálniuk. Ilyen például az illetékes hatóságok kijelölése vagy a kilátásba helyezett szankciók megállapítása. Így az egyes tagállamokban különböző jogszabályokat fogadtak el a Nagojai Jegyzőkönyvből és az 511/2014/EU rendeletről fakadó kötelezettségek végrehajtása érdekében. Az alábbiakban a német végrehajtási törvény és a magyar végrehajtási kormányrendelet kerül bemutatásra és összehasonlításra.

2.1. A német végrehajtási törvény

Németországban a „*Gesetz zur Umsetzung der Verpflichtungen nach dem Nagoya-Protokoll und zur Durchführung der Verordnung (EU) Nr. 511/2014 (NagoyaProtUG)*“ (Törvény a Nagojai Jegyzőkönyvből származó kötelezettségek végrehajtására és az (EU) 511/2014. rendelet megvalósítására (Nagojai Jk vhtv) tartalmazza a végrehajtási rendelkezéseket. Konkretizálja a hozzáférésről és a hasznok megosztásáról szóló uniós rendeletről fakadó kötelezettségeket, meghatározza az illetékes hatóságok jogkörét, valamint a

---

³⁵ 511/2014/EU rendelet 9. cikk (4) bek.

³⁶ 511/2014/EU rendelet 9. cikk (6) bek.

³⁷ 511/2014/EU rendelet 11. cikk (1)-(2) bek.

³⁸ 511/2014/EU rendelet 17. cikk (3) bek.

³⁹ Iránymutatások az (EU) 511/2014. rendelethez 1.1. fejezet.

kilátásba helyezett szankciókat.⁴⁰ A végrehajtási törvény 2016. július 1-jén lépett hatályba.⁴¹

2.1.1. Illetékes hatóságok, nemzeti kapcsolattartó pont

A végrehajtási törvényben a *Bundesamt für Naturschutz (BfN)* (Szövetségi Természetvédelmi Hivatal) van az 511/2014/EU rendelet 6. cikke (1) bekezdésének megfelelő illetékes nemzeti hatósággént kijelölve.⁴² E szerv felel a hozzáférésről és a hasznok megosztásáról szóló uniós rendelet végrehajtásáért szövetségi szinten, ami biztosítja az egységes alkalmazást Németország területén.⁴³

Az élelmiszeripari és mezőgazdasági genetikai erőforrások tekintetében a *Bundesamt für Naturschutz* a *Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung*-gal (Szövetségi Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Hivatal) egyetértésben határozza meg a feltételeket.⁴⁴ Az emberekre veszélyes kórokozókat, mint genetikai erőforrásokat illetően a *Bundesamt für Naturschutz* a *Robert Koch-Institut*al (Robert Koch Intézet) egyetértésben dönt.⁴⁵ Mindez azonban nem érinti a *Bundesamt für Naturschutz* kizárólagos hatáskörét a külkapcsolatok terén.⁴⁶

A Nagojai Jegyzőkönyv 13. cikkének (1) bekezdése szerinti nemzeti kapcsolattartó pont *Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz, Bau und Reaktorsicherheit* (Szövetségi Környezetvédelmi, Természetvédelmi, Építésügyi és Nukleáris Biztonsági Minisztérium).⁴⁷

2.1.2. Feladatkörök, jogosultságok, rendelkezések és szankciók

A hozzáférésről és a hasznok megosztásáról szóló uniós rendelet előírja, hogy a tagállamoknak ellenőrizniük kell a rendelet 4. és 7. cikke szerinti felhasználói kötelezettségek betartását. Illetékes végrehajtó hatósággént a *Bundesamt für Naturschutz* felelős a NagoyaProtUG és az 511/2014/EU rendelet végrehajtásáért.⁴⁸

Ahhoz, hogy a *Bundesamt für Naturschutz* teljesíteni tudja a nemzetközi és európai jogból eredő kötelezettségeit, megfelelő beavatkozási hatáskörrel kell

⁴⁰ Gesetzentwurf der Bundesregierung. Entwurf eines Gesetzes zur Umsetzung der Verpflichtungen nach dem Nagoya-Protokoll und zur Durchführung der Verordnung (EU) Nr. 511/2014 sowie zur Änderung des Patentgesetzes (24.06.2015). In: *Drucksache* 18/5321; dip21.bundestag.de/dip21/btd/18/053/1805321.pdf (01.10.2016), 11. old.

⁴¹ NagoyaProtUG 4. § (1) bek.

⁴² NagoyaProtUG 6. § (1) bek.

⁴³ *Drucksache* 18/5321, 15. old.

⁴⁴ NagoyaProtUG 6. § (2) bek.

⁴⁵ NagoyaProtUG 6. § (3) bek.

⁴⁶ *Drucksache* 18/5321, 15. old.

⁴⁷ NagoyaProtUG 6. § (4) bek.

⁴⁸ NagoyaProtUG 1. § (1) bek.

rendelkeznie.⁴⁹ A végrehajtási törvény a következő intézkedéseket, beavatkozási jogköröket és szankciókat határozza meg:

A végrehajtási törvény rendelkezései szerint a genetikai erőforrások felhasználóinak az illetékes hatóság kérésére rendelkezésre kell bocsátaniuk azokat az információkat, amelyek szükségesek a hozzáférésről és a hasznok megosztásáról szóló uniós rendelet végrehajtásához.⁵⁰

Azok a személyek, akiket a *Bundesamt für Naturschutz* ellenőrzési joggal ruház fel, jogosultak dokumentumok megtekintésére, vizsgálatok elvégzésére, valamint arra, hogy ingatlanokba, üzemhelyiségekbe belépjenek, ill. azokat megtekintsék.⁵¹

A hozzáférésről és a hasznok megosztásáról szóló uniós rendelet megsértése esetén a *Bundesamt für Naturschutz* meghozza a szükséges intézkedéseket, ill. rendelkezéseket a jogsértés megszüntetése érdekében.⁵² Ha a felhasználó nem tesz eleget a rendelkezéseknek, a *Bundesamt für Naturschutz* a jogellenesen használt genetikai erőforrásokat lefoglalhatja, vagy megtilthat meghatározott felhasználói tevékenységeket.⁵³

Az intézkedéseket meg kell szüntetni, ha a felhasználó eleget tesz a rendelkezéseknek, ellenkező esetben a lefoglalt genetikai erőforrásokat el lehet kobozni.⁵⁴

Az 511/2014/EU rendelet 11. cikke és a Nagojai Jegyzőkönyv 15. cikkének (2) bekezdése és a 16. cikkének (2) bekezdése értelmében a tagállamoknak intézkedéseket, ill. szankciókat kell foganatosítani abban az esetben, ha a felhasználók nem tartják be az előírásokat.

A német végrehajtási törvény szabálysértésként szabályozza a hozzáférésről és a hasznok megosztásáról szóló uniós rendelet rendelkezéseinek, valamint az ez alapján meghozott intézkedéseknek és rendelkezéseknek a be nem tartását.

A NagoyaProtUG 4. §-a szerinti szabálysértést követ el az, aki a NagoyaProtUG 1. §-ának (2) bekezdésébe ütközően szándékosan vagy gondatlanságból nem, nem teljes körűen vagy nem időben ad tájékoztatást, jogellenesen nem nyújt segítséget az ellenőrzéssel megbízott személynek, jogellenesen nem szolgáltat dokumentumot vagy mintát, megszegi a végrehajtható utasítást vagy a NagoyaProtUG 3. §-a szerinti jogszabályt.⁵⁵

Szabálysértést követ el továbbá, aki az 511/2014/EU rendeletet megsérti az által, hogy szándékosan vagy gondatlanságból a 4. cikk (3) bekezdésével szemben egy információt egyáltalán nem, vagy a felhasználás kezdetéig nem szerez be, vagy adott esetben nem időben ad tovább a későbbi felhasználóknak,

---

⁴⁹ Drucksache 18/5321, 14. old.

⁵⁰ NagoyaProtUG 1. § (2) bek.

⁵¹ NagoyaProtUG 1. § (3) bek.

⁵² NagoyaProtUG 2. § (1) bek.

⁵³ NagoyaProtUG 2. § (2) bek.

⁵⁴ NagoyaProtUG 2. § (3) bek.

⁵⁵ NagoyaProtUG 4. § (1) bek.

továbbá aki a meghatározott információkat nem őrzi meg 20 évig. Valamint az is, aki a 7. cikk (2) bekezdésébe ütközően nem, vagy nem előírászerűen tesz nyilatkozatot, vagy egy igazolást nem, vagy nem előírászerűen nyújt be.⁵⁶

A közigazgatási szabálysértés 50 000 euróig terjedő pénzbírsággal sújtható.⁵⁷ Ezen túlmenően a szabálysértés tárgyai elkobozhatók.⁵⁸ A közigazgatási hatóság a *Bundesamt für Naturschutz*.⁵⁹

Bár a végrehajtási törvény bírságokra vonatkozó rendelkezései egy 50 000 eurós felső határt határoznak meg, az illetékes hatóság az *Gesetz über Ordnungswidrigkeiten* (OWiG) (Szabálysértési törvény) 17. §-ának (4) bekezdése alapján ezt a felső határt túllépheti, ha egy nagyobb gazdasági előnyt kell megszüntetni. Az OWiG 17. §-ának (4) bekezdése szerint ugyanis a pénzbírságnak meg kell haladnia az elkövetőnek a szabálysértésből származó gazdasági előnyét. S ha ehhez a pénzbírság törvényben meghatározott felső határa nem elegendő, azt túl lehet lépni.⁶⁰

A végrehajtási törvény tehát konkretizálja az 511/2014/EU rendelet 9. cikke szerinti ellenőrzési intézkedések menetét. A rendeletnek megfelelően az ellenőrzéseket elsősorban kockázatalapú ellenőrzési tervek alapján kell végrehajtani, de adott esetben konkrét információk alapján is sort kell keríteni rájuk. Az illetékes hatóságnak lépésről lépésre kell eljárnia. Először tájékoztatást kell kérnie (dokumentáció beszerzése, megőrzése és továbbítása, a kellő gondosságra vonatkozó nyilatkozatok, kockázatsökkentő intézkedések), majd a dokumentumok helyszíni ellenőrzése, esetleg a genetikai erőforrások mintavétele valósulhat meg, csak ezután kell a hatóságnak – ha szükséges – lépésről lépésre elrendelnie az uniós rendelet végrehajtásához szükséges intézkedéseket (a mulasztások pótlása, felhasználási tilalom, lefoglalás, elkobzás). A pénzügyi szankciókat csak végső esetben, *ultima ratió*ként kell alkalmazni (50 000 euróig terjedő pénzbírság, ill. az ezt meghaladó nyereség elvonásának törvényi lehetőségei).⁶¹

2.2. A magyar végrehajtási kormányrendelet

Magyarországon a 3/2016. (I. 20.) Korm. rendelet a genetikai erőforrásokhoz való hozzáféréssel és a hasznosításukból származó hasznok igazságos és méltányos megosztásával kapcsolatos nemzetközi és európai jogi aktusok végrehajtásának egyes szabályairól (3/2016. Korm. rend.) tartalmazza a hozzáférésről és a hasznok megosztásáról szóló uniós rendelet végrehajtására

---

⁵⁶ NagoyaProtUG 4. § (2) bek.

⁵⁷ NagoyaProtUG 4. § (3) bek.

⁵⁸ NagoyaProtUG 5. §.

⁵⁹ NagoyaProtUG 4. § (4) bek.

⁶⁰ OWiG 17. § (4) bek.; Drucksache 18/5321, 15. old.

⁶¹ BfN: Fragen.

vonatkozó rendelkezéseket. A 3/2016. Korm. rend. 2016. február 5-én lépett hatályba.⁶²

2.2.1. Illetékes hatóságok, nemzeti kapcsolattartó pont

A Nagojai Jegyzőkönyv 13. cikkének (1) bekezdése szerinti nemzeti kapcsolattartó pont a természetvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium,⁶³ a Nagojai Jegyzőkönyv információs központjának (*ABS Clearing-House*) honlapján jelenleg az Agrárminisztérium Biodiverzitás és Génmegőrzési Főosztálya van ekként feltüntetve.⁶⁴

Az illetékes nemzeti hatóság az 511/2014/EU rendelet 6. cikkének (1) bekezdése értelmében az országos természetvédelmi hatóság,⁶⁵ a Nagojai Jegyzőkönyv információs központjának (*ABS Clearing-House*) honlapján jelenleg a Pest Megyei Kormányhivatal szerepel.⁶⁶

Az 511/2014 EU rendelet 5. cikkének (2) bekezdésében meghatározott mérlegelési és értesítési hatósági feladatokat, valamint az 511/2014/EU rendelet 5. cikkének (4) bekezdésében meghatározott ellenőrzési feladatokat a természetvédelemért felelős miniszter látja el.⁶⁷

A Nagojai Jegyzőkönyv 17. cikke szerinti ellenőrzési pontok az alábbiak:

A kutatásfinanszírozás területén, ha a kutatás genetikai erőforrások vagy genetikai erőforrásokhoz kapcsolódó hagyományos tudás hasznosításával jár: a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal, valamint a Magyar Tudományos Akadémia.⁶⁸

Olyan termék engedélyeztetése, forgalomba hozatala és ellenőrzése területén, amelyet genetikai erőforrás vagy ahhoz kapcsolódó hagyományos tudás felhasználásával fejlesztettek ki a növénytermesztési, élelmiszerlánc-felügyeleti, erdészeti, vadászati, halgazdálkodási hatáskörben eljáró Pest Megyei Kormányhivatal, valamint az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet.⁶⁹

Ellenőrzési pontnak minősül továbbá minden olyan szerv, amely a genetikai erőforrás vagy az ahhoz kapcsolódó hagyományos tudás hasznosításával járó kutatás finanszírozására irányuló igényt bírál el, azok felhasználásával kifejlesztett terméket, ill. annak forgalomba hozatalát engedélyezi, vagy azok felhasználásával kifejlesztett terméket, ill. annak forgalmazását ellenőrzi.⁷⁰

---

⁶² 3/2016. Korm. rend. 10. § (1) bek.

⁶³ 3/2016. Korm. rend. 2. § (1) bek.

⁶⁴ Vö. <https://absch.cbd.int/countries/HU> (utolsó frissítés ideje:2020.03.28.; letöltés:2021.05.30).

⁶⁵ 3/2016. Korm. rend. 3. §.

⁶⁶ Vö. <https://absch.cbd.int/countries/HU> (utolsó frissítés ideje:2020.03.28.; letöltés:2021.05.30).

⁶⁷ 3/2016. Korm. rend. 4. §.

⁶⁸ 3/2016. Korm. rend. 5. § (1) bek. a pont.

⁶⁹ 3/2016. Korm. rend. 5. § (1) bek. b pont.

⁷⁰ 3/2016. Korm. rend. 5. § (2) bek.

2.2.2. Feladatkörök, jogosultságok, rendelkezések és szankciók

Annak, aki igényt nyújt be genetikai erőforrások vagy azokhoz kapcsolódó hagyományos tudás hasznosításával járó kutatás finanszírozására, a 3/2016. Korm. rend. 6. §-a szerint is nyilatkoznia kell az 511/2014/EU rendelet 4. cikke szerinti kötelezettség teljesítéséről. A nyilatkozatot a Bizottság (EU) 2015/1866 végrehajtási rendelete által meghatározott módon kell az országos természetvédelmi hatóság részére megtenni.⁷¹ A hozzáférésről és a hasznok megosztásáról szóló uniós rendelet ezen kívül termékfejlesztés esetén a termék fejlesztésének utolsó fázisában is létesít a genetikai erőforrások felhasználóinak terhére egy nyilatkozattételi kötelezettséget.⁷²

A magyar végrehajtási rendelet alapján az országos természetvédelmi hatóság nyilatkozattételre szólítja fel azt, aki genetikai erőforrás vagy ahhoz kapcsolódó hagyományos tudás hasznosításával járó kutatás finanszírozására irányuló igény benyújtása során (a 3/2016. Korm. rend. 6. §. (1) bekezdése szerint), vagy az ezek felhasználásával kifejlesztett termék engedélyezését, ill. forgalomba hozatalát megelőzően (az 511/2014/EU rendelet 7. cikkének (2) bekezdése szerint) az előírt nyilatkozatot nem tette meg.⁷³ Ebben az esetben a felhasználónak a felszólítást követő 15 napon belül kell a nyilatkozatot az országos természetvédelmi hatóság számára megtenni.⁷⁴

Aki a 3/2016. Korm. rend. 6. § szerinti nyilatkozatot nem teszi meg, nem kaphat finanszírozást genetikai erőforrás vagy ahhoz kapcsolódó hagyományos tudás hasznosításával járó kutatásra.⁷⁵

Ha a felhasználó nem teszi meg az 511/2014/EU rendelet 7. cikkének (2) bekezdése szerinti nyilatkozatot, annak a terméknek, amelyet a genetikai erőforrás vagy az ahhoz kapcsolódó hagyományos tudás segítségével fejlesztettek ki, az engedélyező hatóság nem engedélyezi a forgalomba hozatalát, vagy a termék megfelelőségének és biztonságának ellenőrzéséért felelős hatóság, vagy a termék piacának felügyeletéért felelős hatóság megtiltja a forgalmazást.⁷⁶

Az illetékes hatóságoknak az 511/2014/EU rendelet 9. cikke szerint ellenőrzéseket kell megvalósítani annak megállapítása érdekében, hogy a felhasználók az 511/2014/EU rendelet 4. és 7. cikke szerinti kötelezettségeiket teljesítik-e. Az ellenőrzéseket alapvetően ellenőrzési tervek alapján kell lefolytatni, s vonatkozhatnak azokra az intézkedésekre, amelyet a felhasználók annak érdekében hoztak, hogy kellő gondossággal járjanak el, továbbá

---

⁷¹ 3/2016. Korm. rend. 6. § (1) bek.

⁷² 511/2014/EU rendelet 7. cikk (2) bek.

⁷³ 3/2016. Korm. rend. 6. § (2) bek.

⁷⁴ 3/2016. Korm. rend. 6. § (3) bek.

⁷⁵ 3/2016. Korm. rend. 8. § (1) bek.

⁷⁶ 3/2016. Korm. rend. 8. § (2) bek.

vonakozhatnak az iratok és nyilvántartások ellenőrzésére, valamint helyszíni ellenőrzéseket is le lehet folytatni.⁷⁷

Amennyiben az ellenőrzés során megállapításra kerül, hogy a felhasználó az 511/2014/EU rendelet 4. cikke szerinti kötelezettségeit nem vagy csak részben teljesítette, az országos természetvédelmi hatóság értesíti a 3/2016. Korm. rend. 5. §-a szerinti szervezetet, ill. intézményeket az ellenőrzés eredményéről, s a következő intézkedéseket kezdeményezi:

- engedélyezett termék esetén az engedély visszavonását;
- nyilvántartásba vett termék esetén a termék nyilvántartásból való törlését;
- a vonatkozó adatok közzétételének visszavonását az információs központban (*ABS Clearing-House*).⁷⁸

A 3/2016. Korm. rend. is kilátásba helyezi pénzbírság kiszabását meghatározott esetekben:

Ha a felhasználó a 3/2016. Korm. rend. 6. § (3) bekezdése szerinti nyilatkozattételi kötelezettségének nem tesz eleget, az országos természetvédelmi hatóság 100 000 Ft pénzbírság megfizetésére kötelezi.⁷⁹

Ha a felhasználó az 511/2014/EU rendelet 4. cikkének (3) bekezdése szerinti kellő gondosságot nem tanúsítja, 5 000 000 Ft bírságot kell fizetnie.⁸⁰

Ha pedig a felhasználó az 511/2014/EU rendelet 4. cikkének (3) bekezdése szerinti kellő gondosságot nem tanúsítja, és a genetikai erőforrás vagy az ahhoz kapcsolódó hagyományos tudás felhasználásával készült termék kereskedelmi forgalomba kerül, az országos természetvédelmi hatóság 10 000 000 Ft bírság megfizetésére kötelezi a felhasználót.⁸¹

2.3. A német végrehajtási törvény és a magyar végrehajtási kormányrendelet értékelése

Mivel a hozzáférésről és a hasznok megosztásáról szóló uniós rendelet jogforrásként közvetlenül hatályos, a rendelkezései valamennyi tagállamban közvetlenül alkalmazandók.⁸² A rendelet, valamint a Nagojai Jegyzőkönyv meghatározott rendelkezéseit azonban nemzeti jogszabályok révén a tagállamoknak kell konkretizálnia. Ki kell jelölniük az illetékes nemzeti hatóságukat, meg kell határozniuk azok jogköreit, s meg kell állapítaniuk az adott esetben alkalmazandó jogkövetkezményeket, szankciókat.⁸³ A megfelelő

---

⁷⁷ 511/2014 EU rendeletet 9. cikk

⁷⁸ 3/2016. Korm. rend. 8. § (3) bek.

⁷⁹ 3/2016. Korm. rend. 9. § a pont.

⁸⁰ 3/2016. Korm. rend. 9. § b pont.

⁸¹ 3/2016. Korm. rend. 9. § c pont.

⁸² EUMSZ 288. cikk.; 511/2014/EU rendelet 17. cikk (3) bek.

⁸³ Drucksache 18/5321, 1. old.

rendelkezéseket – ahogy láthattuk – Németországban a NagoyaProtUP, Magyarországon pedig a 3/2016. Korm. rend. tartalmazza.

Mind a német végrehajtási törvény, mind a magyar végrehajtási kormányrendelet meghatározza az 511/2014/EU rendelet 6. cikkének (1) bekezdése illetékes hatóságokat, és a Nagojai Jegyzőkönyv 13. cikkének (1) bekezdése szerinti nemzeti kapcsolattartó pontokat, de csak a magyar végrehajtási kormányrendelet szabályozza a Nagojai Jegyzőkönyv 17. cikke szerinti ellenőrzési pontokat.

A hozzáférésről és a hasznok megosztásáról szóló uniós rendelet előírja, hogy az illetékes nemzeti hatóságoknak ellenőrizniük kell, hogy a felhasználók az 511/2014/EU rendelet 4. és 7. cikke szerinti kötelezettségeiknek eleget tesznek-e.⁸⁴

A német végrehajtási törvény meghatározza, hogy az ellenőrzésre jogosult személyeknek milyen jogosultságai vannak.⁸⁵ Ezzel szemben a magyar végrehajtási kormányrendelet ezt a kérdést nem szabályozza kifejezetten, de mivel a hatóságok jogosultságait a tagállamokban közvetlenül alkalmazandó, az uniós rendelet megfelelően szabályozza,⁸⁶ nem állapítható meg emiatt szabályozási hiányosság a magyar végrehajtási kormányrendelet vonatkozásában.

A hozzáférésről és a hasznok megosztásáról szóló uniós rendelet előírja a tagállamoknak, hogy az illetékes hatóságoknak korrekciós lépések vagy intézkedések meghozatalára kell felszólítania a felhasználókat, ha az ellenőrzések során hiányosságokra derül fény.⁸⁷ Ezen kívül a tagállamoknak hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókat kell megállapítaniuk az 511/2014/EU rendelet 4. és 7. cikke szerinti kötelezettségek megsértésének esetére.⁸⁸

A német végrehajtási törvény alapján a *Bundesamt für Naturschutz* meghozza a szükséges intézkedéseket, ill. rendelkezéseket az uniós rendelet megsértése esetén a jogsértés megszüntetése érdekében.⁸⁹ Ha a felhasználó nem tesz eleget a rendelkezéseknek, a *Bundesamt für Naturschutz* a jogellenesen használt genetikai erőforrásokat lefoglalhatja, vagy megtilthat meghatározott felhasználói tevékenységeket.⁹⁰ Ha a felhasználó nem tesz eleget a rendelkezéseknek, a lefoglalt genetikai erőforrásokat el lehet kobozni.⁹¹

A hatóságnak tehát – szükség esetén – a hozzáférésről és a hasznok megosztásáról szóló uniós rendelet végrehajtása érdekében meghozandó lehetséges intézkedéseket lépésről lépésre kell elrendelnie (korrekció a jogsértés

---

⁸⁴ 511/2014/EU rendelet. 9. cikk (1) bek.

⁸⁵ NagoyaProtUG 1. § (3) bek.

⁸⁶ 511/2014/EU rendelet 9. cikk

⁸⁷ 511/2014/EU rendelet 9. cikk (6) bek.

⁸⁸ 511/2014/EU rendelet 11. cikk (1)-(2) bek.

⁸⁹ NagoyaProtUG 2. § (1) bek.

⁹⁰ NagoyaProtUG 2. § (2) bek.

⁹¹ NagoyaProtUG 2. § (3) bek.

megszüntetése érdekében, a használat megtiltása, a genetikai erőforrások lefoglalása, elkobzása).⁹² Végül a pénzügyi szankciókat csak *ultima ratió*ként kell alkalmazni (pénzbírság 50 000 euróig,⁹³ valamint törvényi lehetőség a bírság előírt felső határát meghaladó nyereség elvonására⁹⁴).⁹⁵

A felhasználók egyes kötelességszegései kifejezetten szabálysértésnek minősülnek.⁹⁶ (Ezen kötelességszegések szabálysértésként történő szabályozása megfelelő és alkalmas eszköznek minősül.⁹⁷) A kiszabható pénzbírság vonatkozásában azonban csak egy felső határ került meghatározásra, ami a hatóságok számára széleskörű mérlegelési lehetőséget biztosít. Másrészt ez a felső határ nem abszolút mértékben van meghatározva, mivel éppen a kötelességszegés szabálysértésként történő szabályozása teszi lehetővé az illetékes hatóság számára az OWiG 17. §-ának (4) bekezdése alapján, hogy ezt a felső határt a bírság kiszabása során túllépje, amennyiben egy ezt meghaladó gazdasági előnyt kell megszüntetni.⁹⁸ Így gyakorlatilag a kiszabható bírságnak nincs felső határa.

Ugyanakkor meglepő, hogy a kutatásfinanszírozási pályázatok esetén a nyilatkozattételi kötelezettség megsértését nem szabályozza a végrehajtási törvény szabálysértésként.

A magyar végrehajtási kormányrendelet interpretációja alapján a rendelet csak a nyilatkozattételi kötelezettség vonatkozásában teszi lehetővé az utólagos korrekciót, vagyis a hiányzó nyilatkozat pótlását. A 15 napos határidő eredménytelen letelte azzal a következménnyel jár, hogy a felhasználó nem tarthat igényt a kutatás finanszírozására, vagy a kifejlesztett terméket nem lehet forgalomba hozni, ill. a termék forgalmazását megtiltják.⁹⁹ Továbbá a felhasználónak még egy 100 000 Ft-os bírságot is meg kell fizetnie, ha az 511/2014/EU rendelet 7. cikkének (2) bekezdése szerinti nyilatkozatot nem teszi meg.¹⁰⁰

Ha az ellenőrzés során kiderül, hogy a felhasználó az 511/2014/EU rendelet 4. cikke szerinti kötelezettségeit (tehát a gondossági kötelezettségét, a megfelelőségi tanúsítvány vagy a megfelelő információk és dokumentumok beszerzésére, megőrzésére vagy továbbadására vonatkozó kötelezettségét) megszegte, a következő szankciókat kell vele szemben alkalmazni: egy engedélyezett termék esetében az engedély visszavonását, nyilvántartásba vett

---

⁹² NagoyaProtUG 2. §.

⁹³ NagoyaProtUG 4. § (3) bek.

⁹⁴ OWiG 17. § (4) bek.

⁹⁵ BfN: Fragen.

⁹⁶ NagoyaProtUG 4. §.

⁹⁷ Drucksache 18/5321, 15. old.

⁹⁸ OWiG 17. § (4) bek.; Drucksache 18/5321, 15. old.

⁹⁹ 3/2016. Korm. rend. 8. § (1)-(2) bek.

¹⁰⁰ 3/2016. Korm. rend. 9. § a pont.

termék esetében a nyilvántartásból való törlését, valamint meghatározott adatok törlését az *ABS Clearing-House*-ból.¹⁰¹

Ha a felhasználó a kellő gondosság tanúsítását elmulasztja, mivel a megfelelőségi tanúsítvány vagy a megfelelő információk és dokumentumok beszerzésére, megőrzésére vagy továbbadására vonatkozó kötelességét megszegi, 5 000 000 Ft bírságot kell fizetnie. Ha ezen kötelességszegés esetén a genetikai erőforrás vagy az ahhoz kötődő hagyományos tudás felhasználásával készült termék kereskedelmi forgalomba kerül, 10 000 000 Ft bírságot kell fizetni.¹⁰²

Ezek a rendelkezések a hatóságoknak nem hagynak mérlegelési lehetőséget, a bírságok konkrét összegben – de a kötelességszegések és a következményeik súlyától függően eltérően – vannak a kormányrendeletben meghatározva. Ez annyiban mindenképp pozitívumként értékelhető, hogy a hatósági döntések meghozatalánál csökkenti a korrupció lehetőségét, ami nem elhanyagolható szempont.

A nyilatkozattételi kötelezettség, vagy a kellő gondossági kötelezettség, illetőleg a megfelelőségi tanúsítványra vonatkozó információs kötelezettségek megsértése esetén a kifejlesztett terméket nem lehet forgalomba hozni, vagy ki kell vonni a forgalomból, ill. az engedélyt vissza kell vonni. Ezek a szankciók meglehetősen súlyosan érinthetik a genetikai erőforrások felhasználóit, és – a kiszabandó pénzbírságokkal együtt – eléggé hatékonynak tűnnek ahhoz, hogy az előírt kötelezettségek teljesítésére ösztökéljék a felhasználókat. Másrészt felmerülhetne a kérdés, hogy a kilátásba helyezett szankciók nem aránytalanul szigorúak-e. Azonban mivel a szankcionált kötelességszegés esetében alapvetően nem egy objektív felelősségről, vagy eredményfelelősségről van szó, hanem a hozzáférésről és a hasznok megosztásáról szóló uniós rendelet a felhasználótól csupán egy ésszerű gondossági szint tanúsítását követeli meg, vagyis azt, hogy lehetőség szerint minden lehetséges erőfeszítést tegyen annak érdekében, hogy megfelelően járjon el,¹⁰³ a hatóságok megfelelő jogértelmezés és jogalkalmazás esetén nem szankcionálják aránytalanul súlyosan a felhasználókat.

Összehasonlítva a két ország vonatkozó jogszabályait, a következő megállapításokat lehet tenni:

Bár a magyar szankciórendszer kevésbé rugalmas, ennek a sajátosságnak is megvannak az előnyei, mivel így jelentősen csökken az esetleges korrupció lehetősége. Önmagában a kormányrendeletben meghatározott bírságösszegek nem bírának elegendő visszatartó erővel olyan termékek vonatkozásában, amelyek forgalmazása esetén ezen bírságösszegeket messzemenően meghaladó nyereséggel lehetne számítani, de a termékek forgalomba hozatalának tilalmával (vagy adott esetben a már forgalomban lévő termékek további

¹⁰¹ 3/2016. Korm. rend. 8. § (3) bek.

¹⁰² 3/2016. Korm. rend. 9. § b-c pont.

¹⁰³ Iránymutatások az (EU) 511/2014. rendelethez 3.1. fejezet.

forgalmazásának megtiltásával) együtt a magyar szankciórendszer elég hatékonynak tekinthető a biokalózkodás jellegű visszaélések megakadályozásához.

A német végrehajtási törvényre inkább jellemző a rugalmasság, s nagyobb mérlegelési lehetőséget biztosít a hatóságok részére. Azonban a német jogszabály az előírt kötelezettségek megsértése esetére nem helyezi kilátásba az érintett termék forgalomba hozatalának tilalmát. Ez alapján a tény alapján, valamint a törvényben kilátásba helyezett pénzbírság felső határára tekintettel arra a következtetésre lehetne jutni, hogy a német végrehajtási törvény (ill. az abban meghatározott szankciók) nem elég hatékonyak ahhoz, hogy a biokalózkodás jellegű visszaéléseket megakadályozzák. Azonban figyelembe véve a német szabálysértési törvény (OWiG) által biztosított lehetőséget a pénzbírság törvényben meghatározott felső határának túllépésére, annak érdekében, hogy a pénzbírság meghaladja az elkövetőnek a szabálysértésből származó gazdasági előnyét, már biztosítva látszik a szankciórendszer hatékonysága.

Tehát – az illetékes hatóságok megfelelő jogalkalmazása esetén – mind a német, mind a magyar szankciórendszer alkalmas arra, hogy megakadályozza a felhasználók általi visszaéléseket és a fejlődő országok genetikai erőforrásainak kizsákmányolását.

Források jegyzéke:

- BUCK, Matthias – HAMILTON, Clare (2011): The Nagoya Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair and Equitable Sharing of Benefits Arising from their Utilization to the Convention on Biological Diversity. In: *Review of European Community & International Environmental Law (RECIEL)*, 20 (1) 2011, 47–61.
- GODT, Christine (2004): Von der Biopiraterie zum Biodiversitätsregime – Die sog. Bonner Leitlinien als Zwischenschnitt zu einem CBD-Regime über Zugang von Vorteilsausgleich. In: *Zeitschrift für Umwelt und Recht (ZUR)*, 4/2004, 202–212.
- KAISER, Gregor (2016): Biopiraterie – der neue Kolonialismus. In: *Blätter für deutsche und internationale Politik*, 10/2006, 1172–1176. old., 1173–1174. old.; LUGER, Oskar–TRÖSTL, Astrid–URFERER, Katrin (2017): *Gentechnik geht uns alle an! Ein Überblick über Praxis und Theorie*. 2. Aufl., Wiesbaden.
- KOCH, Hans-Joachim – MIELKE, Christin (2009): Globalisierung des Umweltrechts. In: *Zeitschrift für Umwelt und Recht (ZUR)*, 9/2009, 403–409.

- KOTZUR, Markus (2008): Das Übereinkommen über die biologische Vielfalt und die Rechte indigener Völker. In: *Zeitschrift für Umwelt und Recht (ZUR)*, 5/2008, 225–233.
- LOCHEN, Thomas (2007): *Die völkerrechtliche Regelungen über den Zugang zu genetischen Ressourcen*, Tübingen: Mohr Siebeck Verlag, 7–8.
- MURRAY, Lee Eiland (2008): *Patenting Traditional Medicine*, Munich: Nomos; WIPO Intergovernmental Committee on Intellectual Property and Genetic Resources Traditional Knowledge and Folklore, Seventeenth Session Geneva, December 6-10.
- SHIVA, Vandana (2002): *Biopiraterie, Kolonialismus des 21. Jahrhundert*. Münster: Unrast Verlag, 16–17.
- STOLL, Peter-Tobias (2000): *Gestaltung der Bioprospektion unter dem Übereinkommen für biologische Vielfalt durch international unverbindliche Verhaltensstandards: Hintergründe, Möglichkeiten und Inhalte*. Berlin: Erich Schmidt Verlag GmbH & Co.
- STOLL, Peter-Tobias (2009): Access to GRs and Benefit Sharing – Underlying Concepts and the Idea of Justice. In: Kamau, Evanson Chege–Winter, Gerd (eds.): *Genetic Resources, Traditional Knowledge and the Law*. Oxon – New York: Eartscan, Abingdon, 3–18.
- STOLL, Peter-Tobias (2010): Gerechte Nutzung genetischer Ressourcen zwischen Bewahrung der Artenvielfalt, Schutz indigenen Wissens und Wirtschaftsfreiheit. In: Giegerich, Thomas–Proelß, Alexander (eds.): *Bewahrung des Ökologischen Gleichgewichts durch Völker- und Europarecht*. Berlin: Duncker & Humblot, 160-173.
- WINTER, Gerd–Fricker, HANS-PETER–KNOEPFEL, Peter (2015): Die biotechnische Nutzung genetischer Ressourcen und ihre Regulierung. Ein integrierender Vorschlag, In: *Zeitschrift für Umwelt und Recht (ZUR)*, 5/2015, 259-270.
- 1995. évi LXXXI. törvény a Biológiai Sokféleség Egyezmény kihirdetéséről.
- A Biológiai Sokféleség Egyezmény magyarországi honlapja: <http://www.biodiv.hu/nagoya-protocol> (2020.08.07.)
- A Bizottság (EU) 2015/1866 végrehajtási rendelete (2015. október 13.) az 511/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a gyűjtemények nyilvántartása, a felhasználói megfelelés monitoringja és a bevált gyakorlatok tekintetében történő végrehajtására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról
- A Nagojai Jegyzőkönyv hazánkban, <http://www.biodiv.hu/nagoya-protocol/nagoyai-jegyzokonyv-hazankban> (03.01.2017)

- BfN: Fragen; Bundesamt für Naturschutz: FAQs. – Frequently Asked Questions, <https://www.bfn.de/23863.html#c165710> (2016. 10. 20).
- Bundesamt für Naturschutz: 10 Schritte zur Einhaltung der Verpflichtungen aus der Verordnung (EU) Nr. 511/2014, https://www.bfn.de/fileadmin/ABS/documents/ABS_Dokumente_ab_September_2015/20170322_Handlungsempfehlungen_01.pdf (2021.05.11.)
- Bundesamt für Naturschutz: Nagoya-Protokoll (Nutzung genetischer Ressourcen), https://www.bfn.de/index_abs.html (2016.11.10.)
- dip21.bundestag.de/dip21/btd/18/053/1805321.pdf (01.10.2016)
- Gesetz zur Umsetzung des Nagoya-Protokolls tritt in Kraft, http://www.bfn.de/0401_pm.html?tx_ttnews%5Btt_news%5D=5842 (2017. 01. 03.).
- Gesetzentwurf der Bundesregierung. Entwurf eines Gesetzes zur Umsetzung der Verpflichtungen nach dem Nagoya-Protokoll und zur Durchführung der Verordnung (EU) Nr. 511/2014 sowie zur Änderung des Patentgesetzes (24.06.2015), In: *Drucksache* 18/5321.
- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0511&from=HR> (2021.03.28.).
- <https://www.cbd.int/abs/nagoya-protocol/signatories/default.shtml> (2017.01.10.).
- <https://www.cbd.int/doc/legal/cbd-en.pdf> (2021.06.03.)
- Iránymutatások az (EU) 511/2014. rendelethez
- Iránymutatásokat tartalmazó dokumentáció a genetikai erőforrásokhoz való hozzáféréssel és a hasznosításukból származó hasznok igazságos és méltányos megosztásával kapcsolatban a felhasználókra vonatkozó, a Nagojai Jegyzőkönyv szerinti, az Unióban alkalmazandó megfelelési szabályokról szóló 511/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet alkalmazási köréről és az abban foglalt alapvető kötelezettségekről (2021/C 13/01) <https://op.europa.eu/hu/publication-detail/-/publication/aeafa4237-5477-11eb-b59f-01aa75ed71a1/language-hu> (2021. 05. 02), (Röviden: Iránymutatások az (EU) 511/2014. rendelethez)
- Nagojai Jegyzőkönyv a Biológiai Sokféleség Egyezményhez csatolt, a genetikai erőforrásokhoz való hozzáférésről, valamint a hasznosításukból származó hasznok igazságos és méltányos megosztásáról, <http://www.biodiv.hu/nagoya-protocol/nagojai-jegyzokonyv-magyar-forditasa> (2021.06.10.)
- Nagoya Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair and Equitable Sharing of Benefits Arising From their Utilization to the Convention on Biological Diversity,

- <https://www.cbd.int/abs/doc/protocol/nagoya-protocol-en.pdf>
(2021.06.08)
- Proelß, Alexander (2010): *Artenschutz und Biodiversität II. (17.12.2010)*, <https://www.wsi.uni-kiel.de/de/lehre/vorlesungen/archiv/ws-2010-11/proelss/Umweltrecht/materialien/UmweltR%20IV.pdf> (2015. 11. 01.)
  - Riskó Andrea: Genetikai erőforrások hasznosításának jogi szabályozása, <http://www.biodiv.hu/nagoya-protocol/nagojai-jegyzokonyv-hazankban/nagojai-jegyzokonyv-vegrehajtasi-szabalyai-es-alkalmazasa-konferencia-es/dr.-risiko-andrea-fm-eloadasa> (2021.04.26.)
  - Vö. <https://absch.cbd.int/countries/HU> (2020.03.28.)

A GLASGOW-I KLÍMACSÚCS *

*Németh-Kiss Szófia*¹

*Az ENSZ éghajlatváltozási konferenciája (COP26) 2021. október 31. és november 13. között került megrendezésre. Az esemény a világ vezetőinek csúcstalálkozója volt, mivel az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezményének (UNFCCC) 197 részes fele képviseltette magát a konferencián, köztük az EU és valamennyi uniós tagállam. Az uniós küldöttséget Charles Michel, az Európai Tanács elnöke, Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke, valamint az EU Tanácsának szlovén soros elnöksége képviselőjében Janez Janša szlovén miniszterelnök vezette.*²

Előzmények

A COP rövidítés az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye (UNFCCC) Feleinek Konferenciáját (angolul: conference of the parties) jelöli. A COP26 az egyezmény feleinek huszonhatodik konferenciája volt, amelyet az Egyesült Királyság Olaszországgal partnerségben rendezett meg. A felek a találkozó során áttekintették, hogy milyen előrelépést értek el kötelezettségvállalásaik teljesítése terén, amelyeket a Párizsi Megállapodás azon célkitűzése keretében tettek, hogy a globális felmelegedés az iparosodást megelőző szinthez képest jóval 2 °C alatt maradjon, valamint erőfeszítések történjenek annak érdekében, hogy mindössze 1,5 °C-ra korlátozódjon.³

Beszédében Charles Michel és Ursula von der Leyen is hangsúlyozta, hogy a globális felmelegedés mára már mindenkit érintő probléma, amely egyre sürgetőbb cselekvést kíván. A közös célkitűzések elérése érdekében a nemzetközi közösségnek számos területre kell összpontosítania: ilyen többek között a közpénzek mozgósítása, a magánszektorral való együttműködés, a szén-dioxid árazása és a gazdaságpolitikák közötti összhang megteremtése.⁴ Az elvárások a konferenciát megelőzően főként arra vonatkoztak, hogy a résztvevő államok legyenek felelősségteljesebbek és vállaljanak komoly kötelezettségeket annak érdekében, hogy sikerüljön 2050-ig 1,5 Celsius-fok

---

* DOI 10.21867/KjK/2022.2.4.

¹ *Németh Kiss Szófia*, joghallgató, Debreceni Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar

² A tanulmány megjelenését az EFOP-3.6.1-16-2016-00022 Debrecen Venture Catapult Program című pályázat tette lehetővé.

³ A COP26 éghajlatváltozási csúcstalálkozó <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/climate-change/paris-agreement/cop26/> (letöltve:2021. 12. 10.)

⁴ Charles Michel elnök felszólalása a COP26 keretében tartott „Cselekvési és szolidaritási vita” elnevezésű rendezvényen, 2021. november 1. <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2021/11/01/cop26-action-and-solidarity-debate-intervention-president-charles-michel-1-november-2021/> (letöltve: 2021. 12. 10.)

alatt tartani a Föld átlaghőmérsékletének emelkedését az ipari forradalom előtti értékekhez képest. A 95 éves David Attenborough szintén élesen fogalmazott a beszédében, amikor a válság kezelésére alkalmas megoldásra tett javaslatot. Véleménye szerint egy fejlett ország sem mondható fenntarthatónak, ők a legnagyobb szennyezők. "Több milliárd tonna szén-dioxidot kell kivonnunk a levegőből", amit Attenborough szerint csak egy új ipari forradalom bekövetkezéssel érhetünk el.⁵

Az Európai Unió jó példát kívánt állítani az éghajlatváltozásra tekintettel, mivel az évek alatt több olyan jogszabályt fogadott el, amelyek környezetvédelmi célkitűzéseket tartalmaztak. Továbbá teljesítette a kibocsátáscsökkentéssel kapcsolatos célkitűzéseit is, megújította éghajlatvédelmi törekvéseit, és ennek keretében vállalta, hogy 2030-ig legalább 55%-kal csökkenti a kibocsátásokat, sőt az európai klímarendelet révén jogi kötelezettséggé tette ennek a célnak a teljesítését.⁶

A konferencia eredményei

A két héti folytatott tárgyalásoknak számos eredménye volt, hiszen – a pandémia miatt – több, mint egy év kihagyás után sikerült a világ vezetőinek személyesen találkozni.

A konferencia zárásaként a miniszterek konszenzusra törekedtek egy új, kollektív pénzügyi cél meghatározása érdekében, valamint az új vagy aktualizált, nemzeti szinten meghatározott hozzájárulásokról és a hosszú távú klímastratégiáról szerettek volna kompromisszumot kötni. Mindemellett a nemzetközi szén-dioxid-piacokra vonatkozó időkeretek és szabályok és a jelentéstétel átláthatósági szabályai is szóba kerültek. A zárónyilatkozatban az országok hangsúlyozták a fokozott intézkedések szükségességét ebben a kulcsfontosságú évtizedben, mivel a 1,5 fokos cél eléréséhez 2030-ig 45%-kal kell csökkenteni a CO²-kibocsátást a 2010-es értékhez képest. Andrej Vizjak, szlovén környezetvédelmi és területrendezési miniszter, a Környezetvédelmi Tanács jelenlegi elnöke rámutatott arra, hogy az átfogó irányelv segíti a kiegyensúlyozott végeredmény elérését és mindenki javát szolgálja az előrehaladás érdekében. De nem várhatjuk el, hogy minden nyitott kérdés megoldódjon, néhány kérdés a jövőbeni tárgyalások napirendjén marad. A Párizsi Megállapodás céljainak eléréseért való felelősség mindannyiunk közös

---

⁵ Sir David Attenborough's powerful speech to leaders at COP26 <https://www.youtube.com/watch?v=ihzCCsWJSw&t=53s> (letöltve: 2021. 12. 10.)

⁶ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2021/1119 RENDELETE (2021. június 30.) a klímasemlegesség elérését célzó keret létrehozásáról és a 401/2009/EK rendelet, valamint az (EU) 2018/1999 rendelet módosításáról (európai klímarendelet) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1119&from=EN> (letöltve 2021. 12. 10.)

kötelezettségvállalása. Csak együtt érhetünk el közös célokat egy szebb jövő érdekében.⁷

A pénzügyi kérdésekben az eddigieknél jelentősebb előrelépés történt. Ezen a csúcstalálkozón számos fejlett ország ígéretet tett arra, hogy növeli pénzügyi hozzájárulását a fejlődő országok segítéséhez, amely azt eredményezi, hogy az elkövetkező években várhatóan elérjük az évi 100 milliárd dolláros célt. Ezen túlmenően a konferencia a fejlett országok részéről a fejlődő országoknak nyújtott segítségnyújtás tárgyában is előrelépést jelentett, ugyanis megkezdődött a 2025 utáni időszakra vonatkozó új kollektív pénzügyi cél kitűzéséhez vezető diskurzus.

Azokat az országokat, amelyek még nem nyújtották be új vagy frissített nemzetileg meghatározott hozzájárulásait (Nationally Determined Contributions - NDC) és hosszú távú éghajlat-stratégiájukat, felkérték, hogy ezt legkésőbb a következő COP-ülésig tegyék meg, valamint valamennyi felet felkérték arra, hogy erősítsék meg hozzájárulásait a Párizsi Megállapodás céljával és a legújabb tudományos eredményekkel összhangban 2022 végéig. Ennek érdekében megállapodás született egy éves miniszteri találkozó összehívásáról a 2030-as éghajlati ambíció megerősítése érdekében.

A Glasgow-i csúcson a következő szigorúbb kötelezettségvállalások születtek: India vállalta, hogy 2070-re eléri az éghajlatsemlegességet, és 2030-ra 50%-os célt tűz ki a megújuló energiaforrásokra; az Egyesült Államok vállalta, hogy hosszú távú klímastratégiát fogad el az éghajlatsemlegesség érdekében; Dél-Korea arra tett vállalat, hogy 2018-hoz képest 40%-ra frissíti NDC-it; Nigéria pedig a tervek szerint 2060-ra klímasemleges lesz.

A konferencián véglegesítették a Párizsi Megállapodás szabálykönyvét is. Elfogadták az utolsó hiányzó elemeket, azaz a nemzeti szinten meghatározott hozzájárulások határidejét, a nemzetközi szén-dioxid-piacokra vonatkozó szabályokat (6. cikk) és a jelentéstétel átláthatóságára vonatkozó szabályokat. Ezzel hat év után lezárulnak a szabálykönyvről folytatott tárgyalások, ami lehetővé teszi a részes felek számára, hogy immár vállalásaiknak a Párizsi Megállapodás céljainak elérése érdekében történő végrehajtására összpontosítsanak.⁸

Elfogadták a Globális Metánvállalást (Global Methane Pledge), amely arra kötelezi az aláíró feleket (több, mint 80 országot), hogy 2030-ig 30%-kal csökkentsék a metánkibocsátást. 40 ország vállalta, hogy felhagynak a szénalapú energiatermeléssel (a gazdagabb államok 2030-ig, a szegényebbek 2040-ig), és nem építenek több szénművet. Ebből a megegyezésből azonban hiányoznak a legnagyobb felhasználók, mint az USA, Kína, Ausztrália vagy épp India, csatlakozott azonban nagy szén-szennyezőként Lengyelország és

⁷ COP26 Ministerial Dialogue on Adaptation Action - Andrej Vizjak (Slovenia) <https://www.youtube.com/watch?v=Ayf8cpGloAY> (letöltve: 2021. 12. 11.)

⁸ PÁRIZSI MEGÁLLAPODÁS [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:22016A1019\(01\)&from=HU](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:22016A1019(01)&from=HU) (letöltve: 2021. 12. 11.)

Indonézia (ők a 2040-es határidőt vállalták). Emellett elfogadták az Erdő- és Földhasználatról szóló Nyilatkozatot is. Az EU pedig továbbra is támogatni fogja a globális éghajlat-politikai menetrendet és az éghajlatváltozás elleni küzdelemben az érdekelt felek munkáját.⁹

Összegzés és kritikák

Az elért eredmények ellenére sokan nem elégedettek, hiszen ahhoz, hogy a globális felmelegedést 1,5 °C-nál korlátozni tudjuk, 2030-ra felére kellene csökkenteni a jelenlegi kibocsátásokat. A CAT elemzése szerint a bejelentett középtávú vállalások még mindig legalább 2,4 °C-os globális felmelegedéshez vezetnek a század végére. Bár az országok elköteleződése a szénalapú energiatermelés fokozatos kivezetése mellett mérföldkőnek számít (ezidáig egyetlen COP döntés sem nevezte meg a szénipart), sajnálatos módon a két nagykibocsátó – India és Kína – az utolsó pillanatban módosított, így a „kivezetés” helyett a „csökkentés” szó került a végső szövegbe.¹⁰

Attól függetlenül, hogy nem történt látványos előrelépés, a részes államok változtatásokra tettek ígéretet, így bizakodhatunk abban, hogy nem buktuk el a klímaváltozás elleni harcot és az előttünk álló évtizedben valóban teljesülnek az országok általi vállalások.

Források jegyzéke:

- A COP26 éghajlatváltozási csúcstalálkozó <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/climate-change/paris-agreement/cop26/>
- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2021/1119 RENDELETE (2021. június 30.) a klímasemlegesség elérését célzó keret létrehozásáról és a 401/2009/EK rendelet, valamint az (EU) 2018/1999 rendelet módosításáról (európai klímarendelet) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1119&from=EN>
- Charles Michel elnök felszólalása a COP26 keretében tartott „Cselekvési és szolidaritási vita” elnevezésű rendezvényen, 2021. november 1. <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press->

⁹ COP26 – jelentős előrelépés történt, de további erőfeszítésekre van szükség az 1,5 °C-os célkitűzés eléréséhez (a szlovén elnökség sajtóközleménye) <https://slovenian-presidency.consilium.europa.eu/en/news/cop26-significant-progress-made-but-further-efforts-needed-to-reach-the-1-5-degree-objective/> (letöltve: 2021. 12. 11.)

¹⁰ Életben maradt a 1,5 °C reménye, de a világ nem tőri össze magát, hogy megmentsen a beteget – COP26 helyszíni értékelő <https://masfelfok.hu/2021/11/15/cop26-glasgow-1-5-fok-klimavaltozas-ertekelo-elemzes-ensz-klimacsacsuc/> (letöltve: 2021. 12. 11.)

[releases/2021/11/01/cop26-action-and-solidarity-debate-intervention-president-charles-michel-1-november-2021/](https://slovenian-presidency.consilium.europa.eu/en/news/cop26-action-and-solidarity-debate-intervention-president-charles-michel-1-november-2021/)

- COP26 – jelentős előrelépés történt, de további erőfeszítésekre van szükség az 1,5 °C-os célkitűzés eléréséhez (a szlovén elnökség sajtóközleménye) <https://slovenian-presidency.consilium.europa.eu/en/news/cop26-significant-progress-made-but-further-efforts-needed-to-reach-the-1-5-degree-objective/>
- COP26 Ministerial Dialogue on Adaptation Action - Andrej Vizjak (Slovenia) <https://www.youtube.com/watch?v=Ayf8cpGloAY>
- Életben maradt a 1,5 °C reménye, de a világ nem töri össze magát, hogy megmentse a beteget – COP26 helyszíni értékelő <https://masfelfok.hu/2021/11/15/cop26-glasgow-1-5-fok-klimavaltozas-ertekelo-elemzes-ensz-klimesacsucs/>
- PÁRIZSI MEGÁLLAPODÁS [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:22016A1019\(01\)&from=HU](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:22016A1019(01)&from=HU)
- Sir David Attenborough's powerful speech to leaders at COP26 <https://www.youtube.com/watch?v=ihhzCCsWJSw&t=53s>

MÉRFÖLDKŐ: A GLOBÁLIS MINIMUMADÓ BEVEZETÉSE, MINT AZ ADÓELKERÜLÉS MÉRSÉKLÉSÉNEK LEHETSÉGES MEGOLDÁSA?*

Krivanics Ildikó¹

Magyarország is elfogadta az OECD által kidolgozott, globális minimumadóra (GloBE) vonatkozó javaslatot, amely a tervek szerint 2023-tól a nagyobb multinacionális vállalatok nyereségének közteherviselésére fog vonatkozni. A keretrendszert Párizsban aláíró 136 ország célja az egységes (minimum) 15%-os (házánk tekintetében társasági, iparűzési és egyéb, a vállalkozási nyereséget érintő) adó bevezetése azon cégek vonatkozásában (pl.: Facebook, Google, Microsoft, Apple), amelyek elérik a 750 milliós csoportszintű árbevételt. A támogatók kezdettől fogva a fiskális szempontokra fókuszáltak (az adók bevételtermelő képességére), míg az ellenzők (pl.: Magyarország) a hosszabb távú növekedést (pl.: alacsony adómérték befektetést ösztönző szerepét) tartották fontosnak. A keretekre vonatkozó konszenzus létrejött, a részletszabályok kidolgozása még folyamatban van, azonban már most látszanak a javaslat előnyei és hátrányai.

Bevezetés

Korábban már írtunk arról ((lásd. korábbi bejegyzésünket is a témában: Globális minimumadó - nyomás alatt az országok)², hogy nemcsak Magyarország, de az egész világgazdaság tekintetében jelentős változást hozhat a globális minimumadó bevezetése. Sokakban felmerülhet a kérdés, hogy ezen lépés miért szükséges, indokolt, illetve milyen előzményei vannak. Tovább árnyalja a kérdést, hogy a globális minimumadó bevezetésére a napjainkban is tartó koronavírus-járvány nagy hatással volt, ugyanis a 2019/20-ban kialakult válsághelyzet hatására több ország kormánya határozta el, hogy határt szab a multinacionális vállalatok adóbevételeinek, illetve a megszerzett profitjaik adóparadicsomokba való kitelepítésének. A javaslatot 2021 októberében 136 OECD-tagország, köztük Magyarország is elfogadta.

Tervezet

A globális minimumadó tervezetének kidolgozása már 2019-ben elkezdődött az OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) által. A tervezet két nagy csoportra tagolható: „Pillar 1” (1. pillér) és „Pillar 2” (2. pillér). Az első rész a digitális nagyvállalatok adóztatásához (olyan esetekben, amikor tevékenységük nem helyhez köthető),

---

* DOI 10.21867/KjK/2022.2.5.

¹ Krivanics Ildikó, joghallgató, Debreceni Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar

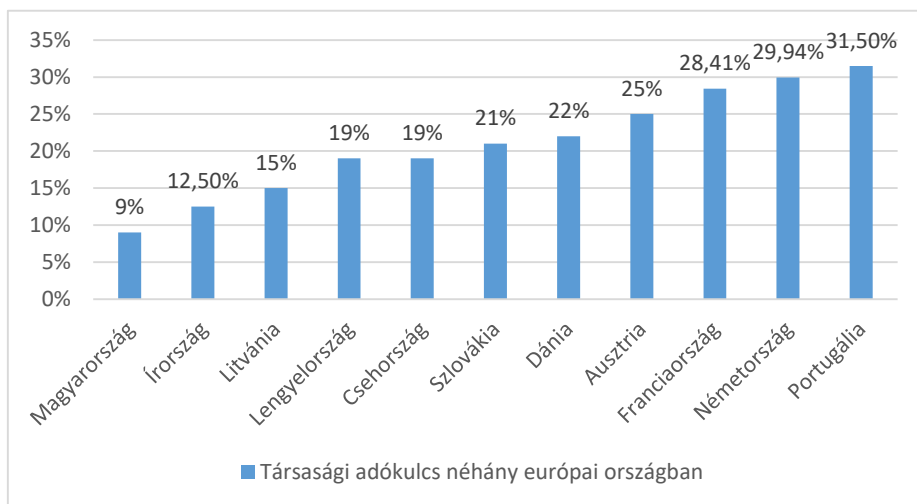
² <https://kozjavak.hu/globalis-minimumado-nyomas-alatt-az-oroszagok>

míg a második rész a globális minimumadóhoz, illetve a „valós gazdasági tevékenységet” végző vállalatokhoz kapcsolódik. Az első pillér esetében a cél, hogy a multinacionális vállalatok ne csak abban az országban adózzanak, ahol a központjuk van, hanem a telephelyeiknek megfelelően is. Így, ha a leányvállalatok adókötelezettsége egy adott országban nem éri el a minimumadó mértékét, az anyavállalat országa beszedhetné az adókülönbözetet. Ha nem él ezen jogával, akkor a többi leányvállalat országa is beszedhetné a különbözetet.³

A tervezet második pillérének lényege, hogy megállapítanak egy minimum adómértéket (jelen esetben 15 százalék), amelynek következtében lehetőség nyílik a multinacionális vállalatok adóelkerülésének visszaszorítására. Ennek jelentősége: egy multinacionális vállalat számottevően kevesebb adót fizethet, ha olyan országba telepít irodát, ahol a társasági adókulcs alacsonyabb, mint az anyaországban. A társasági adó mértéke az Európai Unión belül is nagy differenciát mutat: így pl. Máltán 35%, Montenegróban viszont mindössze 9%. Hazánk 9%-os társasági adókulcsa Európán belül a legalacsonyabbak közé tartozik (2021. decemberi adatok)⁴.

1. ábra

Társasági adókulcs európai országokban

Forrás: a szerző saját szerkesztése az Eurostat adatai alapján

³ A globális minimumadó-szabályozás története és várható hatásai, <https://ado.hu/ado/a-globalis-minimumado-szabalyozas-tortenete-es-varhato-hatasai/>

⁴ Corporate Tax Rates around the World, 2021, Sean Bray, December 9, 2021 (<https://taxfoundation.org/publications/corporate-tax-rates-around-the-world/#Highest>)

A tervezet elfogadásával lehetővé válik a jelentős eltérések ellensúlyozása, hiszen, ha egy multinacionális vállalat leányvállalatának adókötelezettsége az adott országban nem éri el a minimális mértéket, akkor a különbözetet az anyavállalatnak a saját országában kell majd megfizetnie.

A globális minimumadó előnyei

A globális minimumadó bevezetésének legfontosabb előnye – egyben a projekt fő célkitűzése – az adóelkerülés visszaszorítása. A globális minimumadó bevezetése azonban ezen kívül más szempontból is kedvező lehet. Az OECD a hatásvizsgálati elemzésében taglalja ezeket az előnyöket, melyek közül az egyik legfontosabb, hogy a konszenzuson alapuló megoldás lehetőséget biztosít a kedvező beruházási környezet megteremtésére, hiszen ösztönözheti azt az adóbiztonság és kiszámíthatóság növelésével.

Az OECD a továbbiakban említést tesz a globális minimumadó közvetett hatásairól is. Ezek közül az alábbiakat emelném ki:

- Költségvetési mozgáster: azáltal, hogy a bevételek növekedést fognak mutatni, az államháztartás támogatása is biztosított lesz, ami különösen a fejlődő országok esetében bír nagy relevanciával.
- Mérsékelt adóverseny: a kevésbé intenzív adóverseny hatása lehet hosszabb távon az államháztartás támogatása.
- Vállalati versenyre gyakorolt hatás: a vállalatok közötti versenyt, annak kimenetelét is befolyásolhatja az, hogy a nagyobb, multinacionális vállalatokra kivetett adók a korábbihoz képest növekedést fognak mutatni.⁵

A globális minimumadó hátrányai⁶

Az előbb felsorolt előnyök mellett természetesen negatív konzekvenciái is lehetnek a minimumadó bevezetésének. A társasági adóverseny hatással van arra, hogy egyes cégek hol fektetnek be (nemcsak a külföldi, de a belföldi befektetéseket is érinti), hiszen releváns tényező az, hogy mennyi a társasági adó mértéke, illetve hol kell azt fizetniük. Az eltérések kiküszöbölésének egyik hatása lehet az, hogy a kisebb országok kevésbé lesznek vonzó befektetési célpontok, mint a nagyobbak. Ennek oka az, hogy a nagyvállalatok a számottevőbb piaci vonzerejük miatt elképzelhető, hogy a nagyobb országokat preferálnák a kisebbekkel szemben.

Az eltérő adókulcsok adják a különböző országok közötti adóverseny egyik alapját. Az OECD ennek a versenynek a visszaszorítására törekszik (az

---

⁵ Tax challenges arising from the digitalisation of the economy economic impact assessment: Webinar presentation 20 October 2020 – 16.00-17.00, OECD

⁶ Unintended and Undesired Consequences: The Impact of OECD Pillar I and II Proposals on Small Open Economies, Matthias Bauer, 2020 July

adóelkerülés megfékezése, valamint a tisztességes adózás mellett), azonban annak meghatározása, hogy ez milyen hatással lesz a gazdaság egészére, hatásvizsgálatokat igényel. Az OECD által kiadott hatásvizsgálat alapján évi 50-80 milliárd globális adóbevételre számítanak az első és második pillér újításainak köszönhetően. Mindezek ellenére az egyes országokban elvégzett hatásvizsgálat nagyon sok esetben nem elérhető a nyilvánosság számára, vagy el sem lett végezve.

A keretrendszer sokak szerint az adóalapok tekintetében nem eléggé rugalmas, így hátrányos lehet azon országokra, amelyek magasabb adómértékkel operálnak, de máshogy határozzák meg az adóalapot.

Ezen eltérések miatt számos olyan országban működő vállalat is a szabályozás hatálya alá tartozhat, ahol az adókulcs meghaladja az OECD által elvárt mértéket.

Magyarország azon országok között van, akik elfogadták a tervezetet. Azonban fontos kiemelni, hogy ez a kezdetekben nem így volt. 2021-ben a kormány még azon az állásponton volt, hogy nem fogadja el az OECD javaslatát. Az elutasítás mellett számos érvet sorakoztattak fel. Az országban a társasági adó mértéke minimálisnak mondható számos további ország adókulcsához viszonyítva, ezért a tervezetben meghatározott 15%-os minimumot csak adóemelés árán lehetne beépíteni az adórendszerbe. A másik érv kevésbé gazdasági, inkább hatásköri jellegű, ugyanis ahhoz kapcsolódik, hogy az adókulcs, valamint adópolitika meghatározása nemzeti hatáskörbe tartozik.⁷ A magyar oldalról történő elfogadás végül kompromisszum árán jött létre: a társasági adókulcs mértékében nem következik be változás; egy 10 éves átmeneti időszakot állapítanak meg, amelynek tartama alatt csökkentett adóbevallás, illetve csökkentett adóbeszámítás lesz érvényben, továbbá a megadóztatás nem fog kiterjedni a valós, tényleges gazdasági tevékenységet végző cégekre.⁸

Tehát amikor hazánk elfogadta a javaslatot, tekintettel volt a keretrendszer elfogadásának komplex hatásaira. Hiszen azt is látni kell, hogy amennyiben egy cég befektetés szempontjából az adott országot választja, döntésére nemcsak az adó mértéke bírhat döntő befolyással, hanem például a képzett munkaerő, a digitalizáció előrehaladása vagy az infrastruktúra is. Továbbá a minimum adókulcs a vállalkozási nyereséget terhelő adókra együttesen (pl.: TAO, IPA) vonatkozik, miközben kedvezményt biztosít a valós gazdasági tevékenységet végző társaságoknak, így az érintettek nagyobb része számára nem jelent majd tehernövekedést. Ezenkívül számos tagállamra szabható pontja lesz a keretrendszernek, amellyel hazánk versenyképessége akár tovább is javítható.

Összegzés

⁷https://hvg.hu/gazdasag/20211006_szijjarto_peter_globalis_minimumadoanthony_blinken

⁸ <https://index.hu/gazdasag/2021/10/30/minimumado-adominimum-oecd-elfogadtak-g20/>

Összességében véve elmondható, hogy az OECD által kidolgozott, a globális minimumadót is magába foglaló, kétpilléres tervezet a számos pozitívuma mellett negatív hatásokat is eredményezhet, azonban mindkét oldalt megvizsgálva, véleményem szerint még mindig a pozitív effektusok dominálnak, amennyiben a rendelkezések gyakorlatba történő átültetése is megfelelően valósul meg. Az OECD hatásvizsgálata alapján ez a tervezet hozzájárulhat az adóbevétel növeléséhez, a befektetési tényezők javításához, illetve a fejlődő országokra is kedvező hatást gyakorolhat. Mindezek mellett természetesen a legfontosabb cél az adóelkerülés visszaszorítása, ebben a tekintetben pedig mindenképp mérföldkőnek számít ez a megoldás.

A végleges részletszabályok elfogadására a tervek szerint még 2022-ben sor kerül, és 2023-ban kell majd azokat először alkalmazni. Mivel az Európai Unió belül az adókérdés meghatározása tagállami hatáskör, a területen a közösségen belül közös irányelv elfogadására és országokénti implementálásra is szükség lesz, így a 2023-as céldátum sokak szerint ambiciózus és tarthatatlan céldátumnak tűnik.

Források jegyzéke:

- Tax challenges arising from the digitalisation of the economy economic impact assessment: Webinar presentation 20 October 2020 – 16.00-17.00, OECD
- Unintended and Undesired Consequences: The Impact of OECD Pillar I and II Proposals on Small Open Economies, Matthias Bauer, 2020 July
- Corporate Tax Rates around the World, 2021, Sean Bray, December 9, 2021 (<https://taxfoundation.org/publications/corporate-tax-rates-around-the-world/#Highest>)
- <https://index.hu/gazdasag/2021/10/30/minimumado-adominimum-oecd-elfogadtak-g20/> (letöltés dátuma: 2022.02.18.)
- https://hvg.hu/gazdasag/20211006_szijjarto_peter_globalis_minimumad_oanthony_blinken (letöltés dátuma: 2022.02.18.)
- A globális minimumadó-szabályozás története és várható hatásai, <https://ado.hu/ado/a-globalis-minimumado-szabalyozas-tortenete-es-varhato-hatasai/> (letöltés dátuma: 2022.02.18.)
- <https://kozjavak.hu/globalis-minimumado-nyomas-alatt-az-oroszok> (letöltés dátuma: 2022.02.18.)

JÓTÉKONYKODÁS, MINT ÜZLET?*

Gál Klaudia Kitti¹

Az év nagy részében, de főleg az ünnepek alkalmával sok cégnél vagy tehetősebb magánszemélynél előtérbe kerül, hogy adományokkal, felajánlásokkal támogassa a számára fontos kezdeményezéseket, célokat és szervezeteket. A jótékonyági szektor hatalmasra nőtte ki magát, amelynek sokan csak a pozitív oldalát látják, holott az adóelkerülésnek is megfelelő lehetőségeket biztosít, miközben (a jogszabályoknak megfelelően) a költségvetést jelentős összegekkel rövidíti meg. Hiszen a legtöbb országban, így hazánkban is, ha valamely jótékony célra adományozunk, azt leírhatjuk a különböző közterhekből. Egyesek szerint azzal, hogy az állam a jótékonykodást különböző adótechnikai megoldásokkal támogatja, lemond arról, hogy demokratikusan (vagyis általunk közvetlenül megválasztott képviselők útján) dönthessük el az erőforrásfelhasználást.

Bevezetés

Adományozásnak az a pénzbeli vagy természetbeni juttatás minősül, amelyet az adományozó valamely civil szervezet, egyházi jogi személy részére, továbbá közérdekű kötelezettségvállalás céljára visszafizetési kötelezettség nélkül nyújt. Ezeket a juttatásokat a szervezetek alapcéljuknak, illetve közhasznú céljuknak megfelelően gyűjtik. Tehát fontos a célhoz kötöttség: így például az egyházi jogi személy esetén elvárás, hogy azt a hitéleti tevékenységet kell szolgálja, amelyet a törvény határoz meg. Közhasznú szervezetek esetén az alapító okiratban és a vonatkozó törvényben meghatározott tevékenység célját kell, hogy szolgálja. Az adakozó célja a pénz/vagyon átruházásával nem csupán a segítségnyújtás szándéka, hanem mögöttes okként gyakran megjelenik az adóelkerülés vagy az adakozást kísérő nyilvánosság, mint kiváló marketinglehetőség.

Ilyen jótékonyak lennének? Lehet mögöttes tartalom?

Hazánkban a szabály az, hogy adományozásról csak akkor beszélhetünk, ha a támogatás önzetlen, mindenfajta ellenszolgáltatástól mentes, a támogatásnak nem lehet célja és eredménye, hogy a támogató ellenszolgáltatásban részesüljön.² Ezáltal az adományra a polgári jogi ajándék szabályait kell alkalmazni. Ha ennek a szabálynak, valamint a korábban említett célhoz kötöttség követelményének is megfelel az adomány, az adományozott bizonyos

---

* DOI 10.21867/KjK/2022.2.6.

¹ Gál Klaudia Kitti, harmadéves joghallgató, DE Állam-és Jogtudományi Kar

² <https://ado.hu/ado/adomanygyujtes-es-adozas/>

kedvezményekben részesül. Ezek a kedvezmények megjelennek a társasági adó (TAO), a kisvállalati adó (kiva) és az általános forgalmi adó szintjén is.

Adókedvezmények

A magyar szabályok szerint az adakozás törvényben meghatározott százalékaival csökkenthető az adózás előtti eredmény a társasági adó esetén.³ A jogszabály szerint erre adományozási szerződés keretében kerülhet sor, a kedvezményezett közhasznú civil szervezet, egyesület, a Magyar Kármentő Alap, a Nemzeti Kulturális Alap, kárenyhítési alap, felsőoktatási intézmény vagy vagyongazdálkodó alapítvány lehet, valamint a pénztádnak önkéntesnek és ellenszolgáltatás nélkülinek kell lennie.

A TAO tekintetében 2011 után lehetővé vált az igencsak népszerű látvány-csapatsportok támogatása: az Európai Bizottság először 2011-ben, majd 2017-ben újból engedélyezte Magyarország számára, hogy adókedvezményen keresztül állami támogatást nyújtson a sportágzatnak a TAO-törvényen keresztül.

Első körben (2011-ben) a listán a labdarúgás, a kézilabda, a kosárlabda, a vízilabda és a jégkorong szerepelt, majd tovább bővült 2017-től kezdve a röplabdával is.

A társasági adót (TAO) érintő alaptámogatásról a Tao. tv. a következőképpen rendelkezik: „a kiállított támogatási igazolásban szereplő összegig a támogatás (juttatás) adóéve és az azt követő adóévek adójából, de utoljára a támogatás (juttatás) naptári évét követő hatodik naptári évben lezáruló adóév adójából adókedvezményt vehet igénybe [alaptámogatás], függetlenül attól, hogy e támogatással nem növeli adózás előtti eredményét az adóalap megállapításakor; az igénybevétel feltétele, hogy a támogatási igazolás kiállítására irányuló kérelemnek a támogatás igénybevételére jogosult szervezet általi benyújtásakor az adózónak nincs lejárt köztartozása.”⁴

Ezen alaptámogatás után további adókedvezményt is igénybe vehetnek, melynek feltételeit külön jogszabályban meghatározottak rendezik.⁵

Amellett, hogy a támogatási rendszer kapcsán számos civil szervezet megállapította a korrupció magas kockázatát, illetve az átláthatóság hiányát, számos más aggály is felmerül. A nemrég napvilágot látott adatok szerint az elmúlt hat évben 450 milliárd forint ömlött a látványsportokba, ennek 43 százaléka ment a labdarúgásba. Az öt sportágban 2011 óta az 5 legnagyobb támogatást kapó csapat összesen 53 milliárd forintot zsebelhetett be, amelyből 23,3 milliárd focira ment. Hat év alatt a legtöbb tao-pénzt, 12,5 milliárd forintot a felcsúti Puskás Akadémia kapta, de az utóbbi időben egyre több pénz jut

³ Tao tv. 7. § (1) bek.

⁴ Tao tv. 22/C. § (2) bek.

⁵ <https://ado.hu/ado/a-latvanycsapatsport-tamogatas-rendszere/>

Mezőkövesdre, ahova csaknem 779 millió forint érkezett tavaly, a másodosztályban szereplő Kisvárdára pedig több mint 580 millió forint támogatásban részesült.

Egy régebbi (2015-ös), [Transparency International](#) által végzett, „Korrupciós kockázatok a magyar sportfinanszírozásban” című jelentéséből kiderül, hogy ezek a számok ebben az időben sem mondhatók alacsonynak.

1. ábra

Az MLSZ által a 2014/2015-ös szezonra kiadott támogatási igazolások összértéke

Forrás: KSH

A támogatási igazolások (amelyek megléte az alaptámogatás igénybevételének feltétele) alapján nyomon követhető, mekkora is a labdarúgásban szétosztott összeg.⁶

A TAO támogatások valójában az állami támogatás sajátos formájának tekinthetők, amelyet a cégek, állami ösztönzésre, a társasági adó átirányításával nyújtanak. Vagyis a sportszervezeteknek a társaságiadó-törvény alapján juttatott támogatást az állam a beszedhető társasági adó csökkentésével, az „adóváromány” terhére teszi lehetővé. Szemben a hagyományos szponzorációval, amelyet a cégek az adózás utáni eredményük terhére, vagyis az adózott jövedelmükből fizetnek, a társaságiadó-törvény szerinti sporttámogatás a cégek adózás előtti eredményét csökkenti. Adóalap-csökkentő tényezőként a társaságiadó-törvény szerinti sporttámogatás csökkenti az állam adóbevételét, vagyis közpénzvesztést idéz elő.

A kormány a TAO támogatási rendszer bevezetése előtt kikérte az Európai Bizottság véleményét, és azzal érvelt a program mellett, hogy az adókedvezményt tartalmazó támogatási program bevezetése sok esetben

⁶ https://transparency.hu/wp-content/uploads/2016/03/sport_web.pdf

(például az amatőr sportok támogatásánál) csak a finanszírozás forrásának megváltozását jelentené: a központi költségvetés helyett gazdasági szereplők nyújtanák a finanszírozást. A magyar törvényhozók ezt az intézkedést tekintik az állami beavatkozás egyik legkevésbé torzító hatású típusának, például a közvetlen támogatásokhoz képest. A támogatások eloszlásának aránytalansága azonban azt mutatja, hogy a támogatás kiosztásakor nem a piaci mechanizmusok dominálnak.

Amikor az Európai Bizottság értékelte a TAO támogatási rendszert, a felhasznált forrásokat egyértelműen „állami forrásnak”, azaz közpénznek ítélte. Megállapította, hogy „állami források bevonására egyértelműen sor kerül a programban, mivel a program következtében a magyar központi költségvetés adóbevételétől esik el.” Leszögezte továbbá, hogy a források felhasználása a támogatást nyújtó vállalkozások szempontjából nem, a kedvezményezett sportszervezetek szempontjából viszont állami támogatásnak minősül. A Bizottság azonban nem emelt szót ez ellen, mert úgy találta, hogy „a Magyarország által javasolt biztosítékok garantálják a verseny állami beavatkozásból eredő torzulásainak korlátozását, és az intézkedés általános hatása pozitív”. Az Európai Bizottság nem tulajdonított jelentőséget a támogatásban részesülő sportszervezetek közötti kivételezésnek.⁷

Adományozás nyilvánossága?

Az adományt pártok és civil szervezetek számára is fel lehet ajánlani, amit egy ideig csak nevét felvállalva tehet meg az adományozó. Erről szól a 2017. évi LXXVI. tv., amely alapján a pártalapítványoknak kötelező volt nyilvánosságra hozniuk azok nevét, akik ötszázezer forintnál nagyobb adománnyal járultak hozzá a működésükhöz; így pl. a Helsinkai Bizottság, amely sok pénzt kap skandináv országoktól a magyar jogszabály szerint, ha külföldről kap pénzt, akkor az nem történhetett névtelenül.

Külföldről támogatott szervezetnek minősül az az egyesület és alapítvány, amely egy adóévben 7,2 millió Ft értékű, közvetlenül vagy közvetve külföldről származó pénzbeli, vagy egyéb vagyoni jellegű juttatásban részesül. A támogatást nyújtó nem magyarországi székhellyel, telephellyel rendelkezik, illetőleg állandó lakóhelye vagy életvitelszerű tartózkodási helye nem Magyarország.⁸

Ezen szabályról az Európai Unió Bírósága kimondta: ellentmond az unió szabályainak és az Alapjogi Chartának a magyar „Lex NGO”. Ez a törvény azt írja elő, hogy a civil szervezetek kötelesek nyilvánosságra hozni, ha külföldről kapnak támogatást, és mindenhol fel kell tüntetniük, hogy „külföldről támogatott” szervezetnek minősülnek. Az ítélet szerint a szabályozás sérti a

⁷ https://transparency.hu/wp-content/uploads/2016/03/sport_web.pdf

⁸ <https://www.nonprofit.hu/tudastar/A-kulfoldrol-tamogatott-szervezetek-atlathatosagarol>

tőke szabad áramlásának alapelvét, a személyes adatok védelméhez fűződő jogokat és az egyesülési szabadság elvét is, így a törvény „veszélyezteti a civil társadalom független szereplőként betöltött szerepét a demokratikus társadalmakban, alásva az egyesülési szabadsághoz való jogukat, bizalmatlan légkört teremtve velük szemben, valamint korlátozva az adományozók magánéletét.”

Ezáltal 2021. május 18-án került elfogadásra a közélet befolyásolására alkalmas tevékenységet végző civil szervezetek átláthatóságáról és az ezzel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló törvényjavaslat, amellyel hatályát veszítette a külföldről támogatott szervezetek átláthatóságáról szóló törvény, így újból lehet név nélkül adományozni.

Az adományozás ellenértékének minősül az adókedvezmény?

Minden bizonnyal nem, de motiváló erőt rejt magában arra nézve, hogy kevesebb adó kerüljön megfizetésre az állam részére, hiszen ez adóalapot csökkentő tételként jelenik meg.

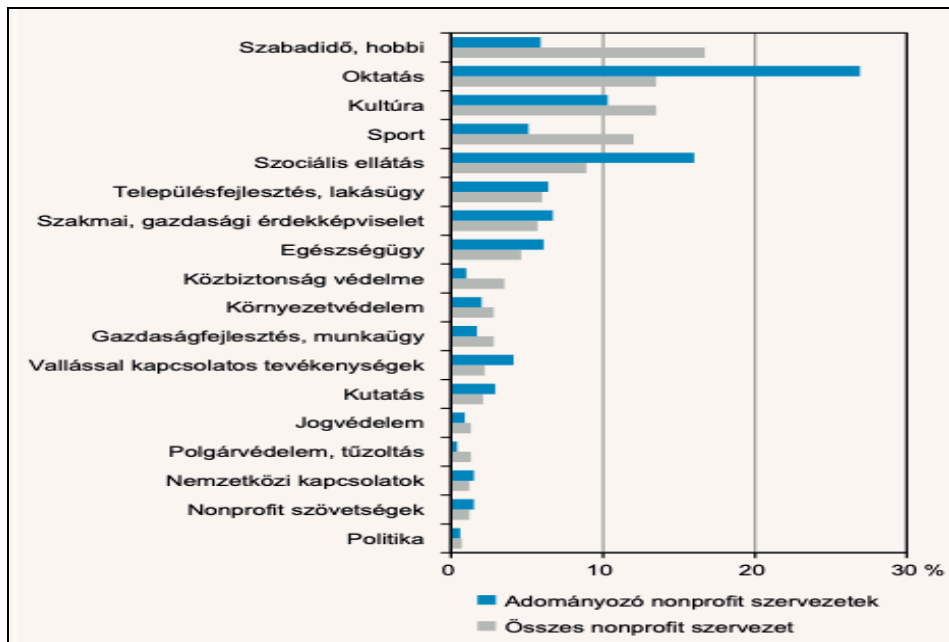
Alkotmányos alapelv, hogy az adózásnak általánosnak, egyenlőnek és arányosnak kell lennie. Az arányosságon belül Alaptörvényünk a „teherbíróképesség és gazdaságban való részvétel” elvének megfelelő hozzájárulást ír elő a közterhekhez. Az államháztartás bevételeit az állam annak redistribúciós funkciója segítségével a megfelelő rétegekhez tudja eljuttatni, így elérve, hogy olyan alapvető szolgáltatások, mint például az oktatás, egészségügy mindenki számára többnyire alanyi jogon elérhetővé váljanak. Az adományozás azáltal, hogy adókedvezményben/mentességben részesül, redukálja a költségvetésbe történő bevételeket. Továbbá az adakozó döntheti el saját értékrendje szerint, milyen rétegeket, rászoruló csoportokat támogat, amely döntés sokszor nem egyezik meg azon csoporttal, amely valóban rászorul. Míg a költségvetésből nyújtott támogatás úgymond anonim azáltal, hogy az államtól érkezik, addig az adományozás egy alá-főlérendeltségi viszonyt hoz létre az adakozó és az adományozott között.

Hazánkban az adományozók által nyújtott összegekről friss statisztikák nem találhatóak, a KSH a közzétett 2016-os adatai alapján csupán a nonprofit szervezetek adományozási jellemzőibe enged betekintést.

A diagram alapján jól látható, hogy az adományozó szervezetek közül az oktatással, kultúrával és szociális ellátással foglalkozók vannak jelen a legmagasabb számban 2016-ban.

2. ábra

Az adományozó és az összes nonprofit szervezet megoszlása tevékenységi főcsoportok szerint

Forrás: KSH

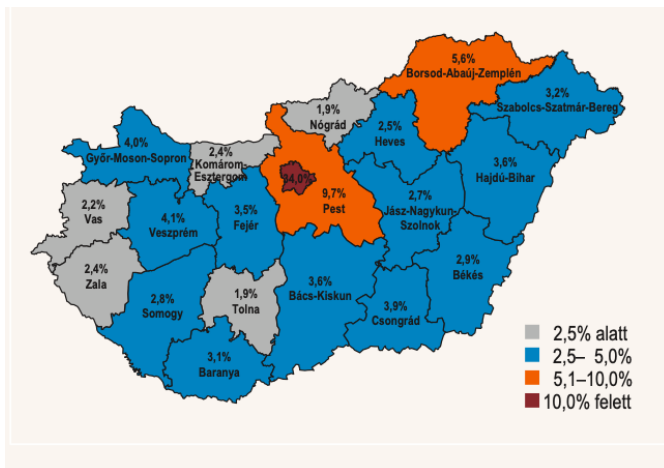
Az egy szervezetre jutó átlagos támogatásokból pedig jól látható következtetést lehet levonni: az oktatás, szociális ellátás és a politika a leginkább érintett területek.

Milyen hatással van a közkiadások igazságos elosztására?

Az adófizetés a közbevételeken belül a közjogi jellegű bevételek között helyezkedik el. Az állam a költségvetési törvényben minden évben meghatározza a tervezett kiadásokat és bevételeket. Az adományozás adóalapot csökkentő hatása miatt be nem fizetett adókat, amelyek egyébként az egyik fő bevételi forrását jelentenék, az állam nem tudja olyan helyre visszaosztani, amit láthatóan fejleszteni, segíteni kellene: ilyen például az egészségügy. Az ábrán jól látható, hogy az adományok eloszlása tekintetében sok minden megelőzi ezt a területet: ilyen a politika és a sport is.

3. ábra

Az adományozó nonprofit szervezetek aránya megyénként

Forrás: KSH

Az adófizetés a közbevételeken belül a közjogi jellegű bevételek között helyezkedik el. Az állam a költségvetési törvényben minden évben meghatározza a tervezett kiadásokat és bevételeket. Az adományozás adóalapot csökkentő hatása miatt be nem fizetett adókat, amelyek egyébként az egyik fő bevételi forrását jelentenék, az állam nem tudja olyan helyre visszaosztani, amit láthatóan fejleszteni, segíteni kellene: ilyen például az egészségügy. Az ábrán jól látható, hogy az adományok eloszlása tekintetében sok minden megelőzi ezt a területet: ilyen a politika és a sport is.

Az adományozás társadalmi különbségek növelésére gyakorolt hatása is megjelenik társadalmunkban. A tehetősebb szülők a gyermek elit iskoláját, óvodáját támogatják, ezáltal a szegényebb gyerekek iskolája, óvodája még nagyobb lemaradási szintet mutat az előbbihez képest. Hasonló jelenség figyelhető meg a megyék között is: általában az adományozó a saját környezetében támogat egy konkrét célt vagy intézményt, ezért helyhez kötve maradnak a pénzforrások, így a kisebb, szegényebb települések fejlődésben való lemaradása még hangsúlyosabbá válik.

Az adományozó szervezetek által kiosztott összes támogatás évente kb. 140 milliárd forint körül mozog. Ennek 73%-át fővárosi székhelyű szervezetek nyújtják, és – figyelembe véve, hogy az összes támogatás 67%-át helyben osztják szét – megállapítható, hogy az adományozási tevékenység alapvetően Budapestre koncentrálódik. A szervezeti jelleg szerinti megoszlás a következőképp alakul: a támogatások 64%-át a klasszikus civil szervezetek, 10,6%-át az érdekképviseltek, 26%-át pedig az egyéb nonprofit szervezetek

adják. Hasonló arányok érvényesülnek bevételeikre, kiadásaira és a kapott támogatásaira vonatkozóan is.

Ezáltal a fejlett fővároshoz képest kevesebb támogatást kapnak a kisvárosok, így az ott lévő iskolák, kórházak nem tudnak olyan mértékben fejlődni és felvenni a versenyt a nagyobb városokkal. A fejlettségi szintleamaradás miatt a fejlettebb városokban telepednek le a fiatalok és így a kisebb falvak, városok az idő előrehaladtával elnéptelenednek.

***

Az elmondottak fényében jól látható, hogy az adományozásban rejlik üzleti lehetőség és annak gazdaságalkító, közpénzvesztéséget előidéző jellege egyértelműen kitűnik. A támogatások aránytalan eloszlása mind szervezeti szinten, mind pedig települési szinten felveti az adományozás jelenlegi szabályozása hatékonyságának, fenntarthatóságának kérdését.

Források jegyzéke:

- <https://ado.hu/ado/adomanygyujtes-es-adozas/>
- Tao tv.: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99600081.tv>
- <https://ado.hu/ado/a-latvanycsapatsport-tamogatas-rendszere/>
- https://transparency.hu/wp-content/uploads/2016/03/sport_web.pdf
- <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/nonprofitadomanyozas.pdf>

Fórum rovatunkban a Közjavak folyóirat korábbi számaiban megjelent tanulmányokhoz érkezett hozzászólásokat, vitaindítókat, reflexiókat, megjegyzéseket közöljük. A közös gondolkodás alapjainak továbbépítéséhez kíván fórumot biztosítani, továbbá a közjogi kutatások aktuális kérdéseinek megvitatásához, közvetlenül teret adva az aktuális témákkal kapcsolatos hírek megjelenésének, valamint a szakmai vélemények és különböző álláspontok közlésének a különböző jogágak közötti szabad és kötetlen kommunikáció jegyében.

MIT ÉR MA A SZAKKÖNYVKIADÁS?*

Lovas Dóra¹

A digitalizáció kihívás elé állítja mind a tudományos publikálást, mind az egyetemi tananyagfejlesztést. A hagyományos keretek immáron kevésbé tarthatók, a nyomtatott szakkönyvek és oktatási anyagok háttérbe szorúlnak. A szakkönyvkiadás válságkörnyezete nem újkeletű, azonban az utóbbi időben fokozódó problémák tovább mélyítették azt. Ha azt szeretnénk, hogy a szakmai irodalom elérje betölteni kívánt célját, megoldást kell találni a felmerülő rendellenességekre, így többek között változtatni kell a technológiához való hozzáállásunkon, valamint objektív alapokon nyugvó, befolyástól mentes finanszírozási rendszerre van szükség. Ráadásul a jelenlegi struktúrában való fennmaradás a könyvbemutató kiüresedését vonja maga után, míg a különböző tudományterületek sajátosságainak besorolási eljárások során történő figyelmen kívül hagyása, a minőségi folyóiratok renoméjának romlását jelenthetik. Jelen tanulmány e problémakör tudományos vitájához kíván alapot biztosítani, s egyúttal vitára invitálni.²

1. Bevezetés

A szakmai írások kiadásának egyik legnagyobb kihívása a tárgyakat képező tartalom iránti szűk keresletű réteg. Az emberek többsége nem vásárol szakkönyveket egy téma mélyebb tanulmányozása érdekében, hiszen az egyes híroldalak által kínált tartalom teljes mértékben kielégíti tudományos kíváncsiságukat, sőt az online forma miatt egyszerűbben el tudják érni azokat,

---

* DOI 10.21867/KjK/2022.2.6.

¹ Lovas Dóra, egyetemi tanársegéd, DE Állam- és Jogtudományi Kar

² A bejegyzés rövidített változata „Lovas Dóra: Mit ér a könyvbemutató? Szakkönyvkiadás válsághelyzetben” című Jogtudományi Közöny 77.évf. 22. sz.-ban (175-177.) megjelent tanulmányának.

miközben még időt is spórolhatnak. Aki pedig a szűk réteghez tartozik, gyakran nem találja az érdeklődésének megfelelő szakkönyveket, hiszen azok többnyire nem a kereslet igényeihez igazodnak, hanem a támogató által behatárolt spektrumon mozognak. Továbbá a könyvek kiadása hosszú időt vesz igénybe, amely például a társadalomtudományok esetén, a gyakori jogszabály és élethelyzet változások miatt döntő befolyással lehet a könyvvásárlásra. Ide tartoznak a szakmai folyóiratok is, amelyek előnye a lektorálási folyamatok viszonylagos rövidege, azonban e szegmens ugyanúgy érintett az előbbihez kapcsolódó problémákban. Mindkettő fontos szerepet tölt be a tudományos életben, pl. előmenetel, kutatási eredmények megosztása, így az e területeket érintő problémák egyfajta „válságkörnyezetbe” sodorják a szakmai könyvkiadást, az ezekhez kapcsolódó bemutatókat, és ezáltal a tudományos publikumot is.

2. Állam, mint mecénás

A könyvkiadás területét a piaci mechanizmusok uralják, mind a kiadó, mind pedig a kereskedő szerepkörét tekintve. A jelenlegi magyar gyakorlatban a felállás a következő: a kiadó -, mint megbízó - megbízza a kereskedőt -, mint bizományost -, hogy az adott könyvre adásvételi szerződést kössön a saját nevében³ Ez a konstrukció a Ptk. szerinti bizományosi szerződésnek felel meg. A piaci szektorban a kereslet és kínálat törvénye érvényesül, tehát akkor lehet nyereségre szert tenni, ha olyan könyvekből tud választani a vásárló, amely érdeklődésének megfelel. Ezt a szisztémát a piacon a Libri és Líra tudja leginkább kihasználni, amelyek nyeresége 2019-ben a százmillió forintot meghaladta.⁴

De tud e nyereségesen működni a tudományos könyvpiac, azaz lehet e csupán a piacra hagyni a kínáló és fogyasztó egymásra találását ezen a speciális területen? A válasz egyértelműen, hogy nem, hiszen a szakmai könyvek jelentősége nemcsak abban rejlik, hogy a tájékozódást segítik, hanem alapot jelentenek egy plurális demokrácia stabilizálásában. E terület – alapvető jogok gyakorlásához, valamint az oktatáshoz való szükségszerű kapcsolódása révén – meritórikus jószágnak tekinthető, amelyet a kormányzat önmagában is érdemesítésre kell, hogy tartson, függetlenül a kereslet alakulásától. Irányított elosztási javakról van szó, mert a fogyasztók saját döntéseik alapján nem fogyasztanak annyit az adott termékből, mint amennyi szükséges lenne, így elengedhetetlen a kormányzati beavatkozás, amely leggyakoribb formája a szabályozási funkciót is betöltő támogatás.

³A polgári törvénykönyvről szóló 2013.évi V. törvény 6:281§- 6:292§

⁴ LIBRI Könyvkereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság e-beszámoló; Líra Könyv Zrt. e-beszámoló www.ebeszamolo.hu (2021.10.10.)

Az állam mecénásként való megjelenése, azonban veszélyeket foglalhat magában, amelyeknél leginkább a társadalomtudományok érintettek. Ennek oka, hogy e tudományterületek eredményei kapcsolódhatnak főként politika számára is érzékeny aspektusokhoz, amely hatással lehet a támogatások elosztására. Ezenkívül problémát jelent az is, hogy előre kiszámíthatatlanok a könyvkiadásra elnyerhető pályázatok feltételei és mértéke, amely utóbbi egyéb forrásbevonási módok keresésének kényszerét is magában hordozza. Ehhez kapcsolódó nehézség azonban az, hogy a szakmai könyvkiadás területére nehezen olvashatóak be egyéb alternatívák pl.: a magánszektor által nyújtott pénzbeli finanszírozás, hiszen a kultúra vagy könyvkiadás támogatása azoknak nem elsődleges érdeke. Megfontolandó lenne egy hasonló támogatási rendszer bevezetése, mint a látványcsapatsportágak számára felajánlható társasági adó, kiegészítve egy objektív, területre szabott szabályozási környezettel.⁵ Illetve születtek már ötletek a bankszektorhoz hasonló biztosítási alap létrehozására, amelyből egyes kiadók – akár szakmai könyvkiadásból származó – veszteségeinek kompenzálása megvalósítható lenne.⁶

A szakmai könyvkiadást jelentősen meghatározza továbbá a forráselosztás, amely sok esetben nem hatékony és meghatározott szempontok alapján nem kiszámítható. Azon kérdés megválaszolására, hogy ki és mennyit kapjon az állami mecénástól: objektív, előre tervezhető és átlátható, a szakma által irányított könyvtámogatási rendszerre, programokra lenne szükség, amelyek a lehető legkisebbre redukálják a kiszámíthatatlanságot, lehetővé téve a tervezést és az egyenlőtlenségek kiküszöbölését. Az egyenértékűség horizontális (egyenlő helyzetben lévőket egyenlő módon megítélni) és vertikális (különböző helyzetben lévőket különböző módon megítélni) szempontból való figyelembevétele a jelenlegi problémák megoldásának alappilléret jelenthetik. Miben kellene megnyilvánulni az egyenlőségnek? Egyrészt a támogatás összegét tekintve az előírt objektív szempontoknak megfelelő egyetemek, kutatóhelyek egyenlő mértékű és feltételek szerinti támogatásában. Másrészt tekintettel egyes intézmények rosszabb helyzetére, magasabb támogatási összeg, illetve kedvezőbb feltételek biztosítása, azonos versenypozíciójuk elérése érdekében.

---

⁵ A társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény, valamint a 107/2011. (VI. 30.) Korm. rendelet a látvány-csapatsport támogatását biztosító támogatási igazolás kiállításáról, felhasználásáról, a támogatás elszámolásának és ellenőrzésének, valamint visszafizetésének szabályairól

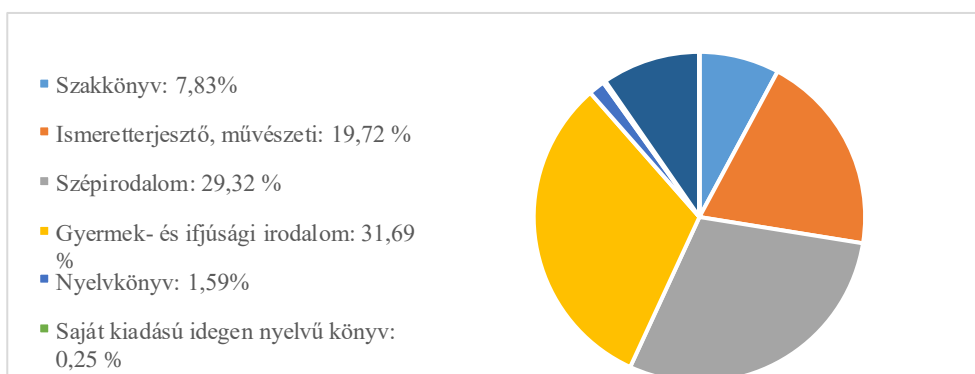
⁶ Állammal vagy állam nélkül? Kerekasztal-beszélgetés a könyvkiadásról és könyvkereskedelemlről, <http://oroksegintezet.hu/index.php/hu/rendezvenyek/77-allammal-vagy-allam-nelkul> (2021.10.03.)

Változó állami szerepek a könyvkiadásban

A könyvpiacra való fair play elv megvalósulását az állam szabályozó funkciójával segíti, amellyel törekszik a piac hatékony és versenyképes működésének biztosítására.⁷ Azonban e terület szakmai szegmensének állam általi „magára hagyása”, a szűkös kereslet és a profittal kevésbé ösztönzött szakma miatt – a piaci kudarc kezeletlensége folytán - a piacról történő csaknem teljes kiszorulását hozhatná maga után. Az alábbi ábrából is látszik, hogy a teljes körforgalom alacsony százalékát jelenti a szakkönyvek kiadása.

1. ábra

Magyarországi könyvforgalom megoszlása kategóriánként 2019

Forrás: MKKE⁸

A szakmai könyvkiadás célja a nyereségszerzés mellett – ,amely a profitorientált piacon való működését megnehezíti –, hogy hozzájáruljon olyan alapvető intézmények működéséhez, mint a plurális demokrácia, illetve az oktatás. Emiatt a terület biztosítása egyfajta közérdeknek is tekinthető, így az állam a fair elosztás elvének megfelelően szükségképpen segíti az erőforrások hatékony allokálását. E javak piaci elvek szerint biztosítása nem elég hatékonyan lehetséges, így ezeket részben az államnak kell biztosítania. A fair újraelosztásnak pedig az egyes egyetemek és kutatócsoportok közötti

⁷ Glen Wright: A kormányzat szerepe. In: Juraj Nemeč –Glen Wright (eds.): *Közösségi pénzügyek: elmélet és gyakorlat a közép-európai átmenetben*, Budapest, Aula Kiadó, 2000. 28-29.

⁸ Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése, https://mkke.hu/konyvforgalom/evenkenti_adatok/2019 (2021.12.01.)

spektrumon kell megnyilvánulnia, olyan célok megvalósítását szolgálva, mint a méltányosság, igazságosság és egyenlőség.⁹

Látható, hogy a szakmai könyvpiacra a piac kudarcot vall, így az ezt korrigáló állami beavatkozásra van szükség. Azonban e terület nem tekinthető tiszta közjóságnak, azaz helytelen lenne elvárni az államtól, hogy a költségeket teljes mértékben átvállalja. Annak nincs gazdaságilag igazolható indoka, és a támogatás ösztönző szerepét is elvesztené, miközben az államtól teljesen függő szakmai könyvpiac jönne létre.

Fontos, hogy e terület is törekedjen a kereslet kielégítésére, tehát a piaci szempontok figyelembevételére, annak ellenére, hogy veszteségeit az állam bizonyos objektív feltételek alapján kiosztott támogatással korrigálja. Az állam általi feladatellátás ebben az esetben számos veszélyt hordozna magában, hiszen meghatározhatná a társadalomtudományok számára mely politikailag érzékenyebb területekkel nem érdemes foglalkozni. Fennállna a veszélye továbbá, hogy piaci kudarcokra való hivatkozással egyéni preferenciáit kényszerítse rá ezen szegmensre. Az állam minél nagyobb támogatást nyújt, minél kevésbé meghatározott feltételek alapján, annál nagyobb a lehetősége, hogy olyan megoldásokat alkalmazzon, ami nem a közérdeket, hanem egykisebb csoport érdekeit szolgálja.^[10]

Könyvbemutatók jelentősége

A könyvbemutatóknak a szakmai könyvkiadásra adott támogatások felhasználásának ellenőrzésében jelentős szerepet kellene betölteniük. Ilyen események célja, hogy a szélesebb közönség minél mélyebben megismerhesse a könyv keletkezésének motivációit, főbb hipotéziseit és következtetéseit. Ezek jelentősége éppen ezért az állami finanszírozást is magába foglaló könyvek esetében még inkább hangsúlyos, hiszen így a szakmai közeg értékelheti a részben vagy egészben közpénzből elkészült produktumot. De mit ér ma egy könyvbemutató? Mivel a könyvkiadásra szánt állami támogatásoknál hiányzik az előre tervezhetőség, valamint az elkészült művek minőségének a jövőbeli szubvenciókra nincs hatása, ezért a könyvbemutatók jelentősége csupán informális, legtöbbször baráti körökben eltöltött eseménnyé redukálódik.

---

⁹ Glen Wright: A kormányzat szerepe. In: Juraj Nemeč –Glen Wright (eds.): *Közösségi pénzügyek: elmélet és gyakorlat a közép-európai átmenetben*, Budapest, Aula Kiadó, 2000. 30-32.

¹⁰ Juraj Nemeč: A kormányzati szerepvállalás közgazdasági és társadalmi alapjai. In: Juraj Nemeč – Glen Wright (eds.): *Közösségi pénzügyek: elmélet és gyakorlat a közép-európai átmenetben*, Budapest, Aula Kiadó, 2000. 79-80.

***

A szakmai könyvek esetében látható, hogy csupán a piacra bízni a területet nem vezetne eredményre, hiszen a fogyasztók saját döntéseik alapján nem fogyasztanának annyit az adott termékből, mint amennyi szükséges lenne, így elengedhetetlen a kormányzati beavatkozás, amely leggyakoribb formája a szabályozási funkciót is betöltő támogatás. Utóbbi esetében az objektív alapon, nyilvánosan ellenőrizhető szempontok alapján történő eljárások célszerűek, amelyek lehetővé teszik a hosszútávú együttműködést is. A szubvenciókra leginkább a társadalomtudományok érzékenyek, hiszen sokszor kritikus hangokat ütnek meg a rendszerproblémákat illetően, amely hatással lehet a forráselosztásra.

A szakmai könyvkiadásnak is törekednie kell a kereslet kielégítésére, tehát a piaci szempontok figyelembevételére, annak ellenére, hogy veszteségeit az állam bizonyos objektív feltételek alapján kiosztott támogatással korigálja. A piacon való hatékony érvényesüléshez azonban teret kellene engedni az új megoldásoknak, mint az e-könyvek, blogok és egyéb technológiai vívmányok. Továbbá az állam általi támogatást fenntartásokkal kell kezelni, hiszen hatással lehet arra, hogy a társadalomtudományoknak mely politikailag érzékenyebb területekkel nem érdemes foglalkozni, valamint olyan megoldásokat alkalmazhat, ami nem a közérdeket, hanem egyikesebb csoport érdekeit szolgálja.

Források jegyzéke:

- A polgári törvénykönyvről szóló 2013.évi V. törvény 6:281§- 6:292§
- LIBRI Kft. e-beszámoló; Líra Könyv Zrt. e-beszámoló www.ebeszamolo.hu (2021.10.10.)
- A társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény
- A 107/2011. (VI. 30.) Korm. rendelet a látvány-csapatsport támogatását biztosító támogatási igazolás kiállításáról, felhasználásáról, a támogatás elszámolásának és ellenőrzésének, valamint visszafizetésének szabályairól
- Állammal vagy állam nélkül? Kerekasztal-beszélgetés a könyvkiadásról és könyvkereskedelemlről, <http://oroksegintezet.hu/index.php/hu/rendezvenyek/77-allammal-vagy-allam-nelkul> (2021.10.03.)
- Glen Wright: A kormányzat szerepe. In: Juraj Nemeč –Glen Wright (eds.): *Közösségi pénzügyek: elmélet és gyakorlat a közép-európai átmenetben*, Budapest, Aula Kiadó, 2000. 28-29.

- Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése, https://mkke.hu/konyvforgalom/evenkenti_adatok/2019 (2021.12.01.)
- Glen Wright: A kormányzat szerepe. In: Juraj Nemeč –Glen Wright (eds.): *Közösségi pénzügyek: elmélet és gyakorlat a közép-európai átmenetben*, Budapest, Aula Kiadó, 2000. 30-32.
- Juraj Nemeč: A kormányzati szerepvállalás közgazdasági és társadalmi alapjai. In: Juraj Nemeč –Glen Wright (eds.): *Közösségi pénzügyek: elmélet és gyakorlat a közép-európai átmenetben*, Budapest, Aula Kiadó, 2000. 79-80.

HÍRÖSSZEFOGLALÓK

Hírösszefoglaló rovatunkban a MTA-DE Közzszolgáltatási Kutatócsoport munkájában résztvevő egyetemi hallgatók írásait közöljük. A rovat célja, hogy a Közjavak blog és folyóirat profiljába illeszkedő, – a közjog területét tágan értelmezve – legfrissebb tudományos hírekről, álláspontokról, az egyes közjogi szervek döntéseiről első kézből nyújtson információt az olvasóközönségnek.

AZ EUB ELUTASÍTOTTA MAGYARORSZÁG ÉS LENGYELORSZÁG KERESÉTÉT AZ UNIÓS KÖLTSÉGEKBŐL TÖRTÉNŐ KIFIZETÉSEK FELFÜGGESZTÉSE KAPCSÁN*

Az Európai Unió Bírósága ítéletében kimondta, hogy „az uniós költségvetésből származó finanszírozás igénybevételét a jogállamiság elveinek tagállamok általi tiszteletben tartásához kötő feltételeességi mechanizmus megfelelő joggalappal lett elfogadva, összeegyeztethető az EUSZ. 7. Cikk szerinti eljárással, és tiszteletben tartja különösen az Unióra ruházott hatáskörök korlátait, valamint a jogbiztonság elvét.” Jelen bejegyzés arra fókuszál, hogy mindez milyen relevanciával bír, s mint jelent a gyakorlat számára.

Előzmények

Magyarország mint felperes, megsemmisítés iránti keresetet nyújtott be az EUB-hoz, a Lengyel Köztársaság mind beavatkozó fél támogatásával, az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa, mint alperesek és az őket támogató Belga Királyság, Dán Királyság, Németországi Szövetségi Köztársaság, Írország, Spanyol Királyság, Francia Köztársaság, Luxemburgi Nagyhercegség, Holland Királyság, Finn Köztársaság, Svéd Királyság és az Európai Bizottság beavatkozó felekkel szemben. A keresetben Magyarország az uniós költségvetés védelmét szolgáló általános feltételrendszerről szóló, 2020/2092 európai parlamenti és tanácsi rendelet megsemmisítését kérte a Bíróságtól. A rendelet lehetőséget biztosít a Tanács számára, hogy a Bizottság javaslata alapján védelmi intézkedéseket fogadjon el, így lehetősége van az uniós költségekből történő kifizetések felfüggesztésére vagy az uniós költségvetésből finanszírozott programok jóváhagyásának felfüggesztésére.

Magyarország és Lengyelország a rendelet megsemmisítését az EUSZ-ben és

---

* Készítette: *Karácsony Roxána*, joghallgató, DE ÁJK

az EUMSZ-ben foglalt megfelelő jogalap hiánya, a 7. cikk szerinti eljárás megkerülése, az uniós hatáskörökön való túlterjeszkedés és a jogbiztonság elvének megsértése okán kérték.

Az ítélet alapjául szolgáló érvekről

A rendelet jogalapját tekintve a Bíróság kimondta, hogy az eljárás megindításához alapos okkal megállapíthatónak kell lennie annak, hogy valamely tagállamban megsértették a jogállamiság elvét, továbbá ezen elv megsértése kellően közvetlenül érinti az uniós költségvetéssel való hatékony és eredményes pénzgazdálkodást vagy az Unió pénzügyi érdekeinek védelmét, illetve ennek a kockázata fennáll. A Bíróság kiemelte, hogy a hozható intézkedések az uniós költségvetések végrehajtásával függhetnek össze, valamint a „rendelet az uniós költségvetésnek a jogállamisági elvek megsértéséből kellően közvetlenül következő érintettségével szembeni védelmére irányul.

A Bíróság ítéletében emlékeztet arra, hogy a tagállamok közötti kölcsönös bizalom alapja, hogy az Unió közös értékeit, mint például a jogállamiság és a szolidaritás, minden tagállam tartsa tiszteletben, az Unió pedig képes kell legyen arra, hogy védje ezen értékeket. Továbbá a Bíróság hangsúlyozza, hogy az uniós költségvetés fontos eszköze annak, hogy a tagállamok közötti szolidaritás elvét átültessék a gyakorlatba. „Az uniós költségvetéssel való hatékony és eredményes pénzgazdálkodást és az uniós pénzügyi érdekeket súlyosan veszélyeztetheti a jogállamiság elveinek valamely tagállamban történő megsértése”, tekintettel arra, hogy ezáltal megszűnhet a biztosíték arra, hogy az uniós költségvetésből fedezett kiadások megfelelnek az előírt finanszírozási feltételeknek és teljesítik az így elérni kívánt célokat. A rendelet bevezette a horizontális „feltételeltségi mechanizmust”, amely megköveteli a jogállamisági elvek tiszteletben tartását az uniós költségvetésből származó finanszírozás igénybevétele esetén.

A Bíróság megállapította, hogy a rendeletben bevezetett eljárás nem ütközik a EUSZ 7. cikkébe, mivel a rendelet az uniós költségvetés védelmére irányul, azon esetekben, ahol a tagállamban a jogállamiság elvét megsértették, az uniós költségvetés megfelelő végrehajtását érintően. Minderre tekintettel „az EUSZ 7. cikk szerinti eljárás és a rendelettel bevezetett eljárás célja eltérő és a tárgyuk is különböző”, így megállapítható, hogy a rendelet tiszteletben tartja az Unióra ruházott hatáskörök korlátait.

A jogbiztonság kérdésköréhez kapcsolódó EUB álláspont

Magyarország és Lengyelország arra hivatkozott, hogy a rendelet nem határozza meg a „jogállamiság” fogalmát és elveit. A Bíróság álláspontja szerint a rendeletben szereplő jogállamiság fogalmi elemeit adó elvek, a tagállamok által saját jogrendszerükben elismert és alkalmazott közös értékekből, illetve a „jogállamiság” olyan fogalmából erednek, amelyekben a tagállamok osztoznak és elfogadnak. Ezen indokok menték a Bíróság szerint pontosan meghatározható az egyes elvek lényeges tartalma és az azokból eredő követelmények is. A Bíróság továbbá pontosítja, hogy a rendeletben előírt védelmi intézkedésekhez szükséges, hogy tényleges kapcsolat álljon fenn a jogállamiság elvének megsértése és az uniós költségvetéssel való hatékony és eredményes pénzgazdálkodás, vagy az Unió pénzügyi érdekeinek érintettsége és annak komoly kockázata között, valamint a jogállamisági elvek megsértésének a tagállami hatóságnak betudható olyan helyzet vagy magatartás kell legyen, amely az uniós költségvetés megfelelő végrehajtása szempontjából releváns.

A Bíróság megállapította, hogy a rendelet megfelel a jogbiztonság elvéből eredő követelményeknek, tekintettel arra, hogy a Bizottságnak az uniós bíróság felülvizsgálata mellett szigorú eljárási követelményeket kell betartania.

Záró gondolatok

A Bíróság teljes egészében elutasította a Magyarország és Lengyelország által benyújtott kereseteket. Az ügyet a Bíróság teljes ülése vizsgálta, mivel úgy ítélték meg, hogy alapvető fontosságú kérdést érintenek, azzal kapcsolatban, hogy a Szerződések milyen lehetőséget adnak az Unió számára, hogy a költségvetését és a pénzügyi érdekeit a jogállamiság elveinek a tagállamokban történő megsértésével szemben védje.

Az döntés értelmében az uniós költségvetés védelmét szolgáló általános feltételrendszerrel szóló rendeletnek megfelelően hivatalos eljárások indulhatnak azon tagállamokkal szemben, ahol az uniós támogatásokkal összefüggésben álló jogállamisági problémák fedezhetők fel.

Források jegyzéke:

- <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=17940201F5C1281020A49BD1BA57AE12?text=&docid=254061&pageIndex=0&doclang=HU&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=352201>

A KÚRIA TEHERBÍRÓ KÉPESSÉGGEL KAPCSOLATOS ÉRTELMEZÉSE A TELEKADÓ KAPCSÁN*

A Kúria Önkormányzati Tanácsa a 2022. február 15-én hozott határozatával új szintre telepítette a telekadó konfiskáló jellegének megállapíthatóságát egy bírói kezdeményezés alapján indult normakontroll eljárásában. A döntés háttérében egy, az elmúlt időben született Alkotmánybírósági döntés áll, mely egy helyi telekadó szabályozás kapcsán azt állapította meg, hogy az adott esetben az adóalanyok arra voltak kötelesek, hogy nagyon rövid időn belül és ismétlődő jelleggel a telek értékével azonos összeget fizessenek meg a telekadó keretében.

Az indítvány alapjául szolgáló tényállás szerint a Veszprémi Törvényszék előtt folyó per felperese egy ún. „kivett üzemi terület” művelési ágú külterületi ingatlan tulajdonosa 2017. június 6. napjától. A telek területe 92.342 m², rajta építményadó köteles ingatlan nem található. Ajka Közös Önkormányzati Hivatal Jegyzője határozatot hozott, amely alapján a felperest 2019. és 2020. adóévekre vonatkozóan összesen 36.936.800 Ft telekadó megfizetésére kötelezte. A felperes az alperesi határozat ellen keresetet nyújtott be, amelyben az alperesi határozat hatályon kívül helyezését kérte, és indítványozta, hogy a bíróság a Kúria előtt indítson eljárást arra tekintettel, hogy a perben alkalmazandó Ajka Város Önkormányzat Képviselő-testületének telekadóról szóló 25/2015. (XI.30.) számú önkormányzati rendeletének (a továbbiakban: Ör.) 4. § b) pontja a Htv. 7. § g) pontjába ütközik, ugyanis a megállapított adómérték lényegében konfiskáló. Előadta, hogy 2017-ben szerezte meg a perbeli ingatlant 6.463.940 Ft vételárért, és állítása szerint az ingatlan értéke jelenleg is 7.500.000 Ft. Ehhez képest a telekadó mértéke évente 18.468.400 Ft összegű, ami álláspontja szerint nyilvánvalóan aránytalan. A telekadó összegének megállapítása szabályszerűen az Ör. alapján történt, amelynek 4.§ b) pontja alapján Ajka Város Önkormányzat illetékességi területén a telekadó éves mértéke külterületi telek esetén az adókötelezettség alá eső területrészt után 200 Ft/m².

A Veszprémi Törvényszék előtt zajló perben szakértő került bevonásra, aki megállapította az ingatlan forgalmi értékét, amelyhez képest a megállapított telekadó mértéke súlyosan aránytalan, szankciós jellegű, az adóalany aránytalan megterhelését eredményezi. A bíróság kezdeményezte az említett jogszabály más jogszabályba ütközésének vizsgálatára irányuló eljárást, és indítványozta, hogy a Kúria állapítsa meg annak törvénytörő voltát és az ügyben való alkalmazhatóságát zárja ki.

---

* Készítette: *Németh-Kiss Szófia*, joghallgató, DE ÁJK

A Kúria Önkormányzati Tanácsának felhívására az érintett Önkormányzat nyilatkozatot tett, amelyben kifejtették, hogy álláspontjuk szerint az adótétel nem ütközik a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvénybe (a továbbiakban: Htv.) az Önkormányzat differenciált szabályozást alkalmazott a helyi sajátosságok és a saját gazdálkodási követelményeinek figyelembevételével. A védirat kitér rá, hogy a helyi jogalkotó nem tud tekintettel lenni arra, hogy minden egyes adózónál, minden egyes adótárgynál fennálljon a teherviselő képesség feltétele. Az adóalany a perben nem hivatkozott arra, hogy a kivetett adó megfizetése sértené a teherviselő képességét, továbbá az ingatlan területe, adottságai, földrajzi elhelyezkedése lehetővé teszi a magasabb adó kivetését. Az ingatlan tulajdonosa élt a beépítés lehetőségével, így a kifogásolt telekadó csak 2019. és 2020. évben terhelte.

A Kúria az indítványt a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény alapján bírálta el és azt megalapozottnak találta. Kiemelte, hogy a helyi adókról szóló törvény értelmében az önkormányzatok rendelkeznek adómegállapítási joggal, azonban az adó mértékét csak úgy lehet megállapítani, ha az a helyi sajátosságoknak és az adóalanyok széles körét érintően az adóalanyok teherviselő képességének is megfelel. A bírói indítvány kizárólag a helyi adókról szóló törvény 7. § g) pontjára hivatkozik, így a Kúria az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdésén alapuló, az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközéséről és megsemmisítéséről való döntési jogkörét érdemben gyakorolhatta ebben az ügyben.

A Kúria először az adóterhelés abszolút mértékének kérdését, majd az önkormányzati mérlegelés jogszerűségét vizsgálta. Megállapította, hogy jelen esetben az adóterhelés mértéke önmagában nem túlzó (ahogyan arra az önkormányzat is hivatkozott), azonban az adómértéket szükséges az adóalaphoz, telekadó esetében az ingatlan értékéhez is viszonyítani, így erre az ingatlanra kiszabott adó mértéke rendkívül túlzónak minősült a telek forgalmi értékéhez képest. Bár az önkormányzati szabályozás a telek bizonyos sajátosságait figyelembe vette, és elvitathatatlan, hogy joga van a településeknek a helyiadó-rendszeri eszközök igénybe vételére, azonban az Önkormányzat saját gazdálkodási követelményeinek érvényesítése során nem kellően vette figyelembe az érintett adóalanyi körnek az adótárggyal összefüggésben értékelendő teherbíró képességét. Így a Kúria az ügy körülményeit mérlegelve az indítványozó bíróság előtt folyamatban lévő ügyben a felperest 2019. és 2020. adóévekre vonatkozóan terhelő, az Ör. által megállapított telekadófizetési kötelezettséget jogellenesnek találta, a Htv. 7. § g) pontjába való ütközését állapította meg, és így a 4. § b) pontját megsemmisítette.

A Kúria Önkormányzati tanácsának e némiképp új típusú értelmezése (a konfiskáló jelleg alacsonyabb szinten történő megállapítása) nem indok nélküli, ugyanis indokolásában kitért arra, hogy az Alkotmánybíróság 20/2021. számú

határozatában úgy határozott, hogy a vagyonnal arányos közteherviselés értelmezése szempontjából a telekadó éves összege a telek értékéhez viszonyítandó, mégpedig a területalapú adóztatás esetében is a szélsőséges esetekben. Mindebből okszerűen következik, hogy a Htv. 7. § g) pontja szerinti teherviselő képességet nem általában az adóalany (gazdálkodási, jövedelmi stb.) helyzetével, hanem csakis az adótárggyal összefüggésben értékelhető kapacitásához kapcsolhatóan lehet figyelembe venni. Kérdésként merülhet fel ugyanakkor, hogy a korábbi 50-60-70%-os konfiskálónak minősülő adóterhelési színtről való elmozdulás mennyiben fogja azt eredményezni, hogy erre tekintettel más önkormányzatok ehhez hasonló szintű adóterhelése miatt közigazgatási perben támadják a telekadó mértékét a teherbíró képességre hivatkozva. Ugyanis az elmúlt években számos esetben vizsgált telekadó rendeleteket a Kúria Önkormányzati tanácsa, ahol az 40-50%-os szintet nem találta a Htv. 7. § g) pontjába ütközőnek. Így érdemes lesz a joggyakorlat fejlődését figyelemmel kísérni.

***

Összességében tehát a Kúria Önkormányzati Tanácsa mindezek alapján arra az elvi következtetésre jutott, hogy a Htv. 7. § g) pontja szerinti adózói teherviselő képességet nem általában az adóalany gazdálkodási, jövedelmi helyzetével vagy más körülményeivel, hanem csakis az adótárggyal összefüggésben értékelhető kapacitásához kapcsolhatóan lehet figyelembe venni. A Htv. 7. § g) pontjának sérelme valósul meg azzal, ha az önkormányzat saját gazdálkodási követelményeinek érvényesítése során nem kellően veszi figyelembe a számításba vehető adóalanyi körnek az adótárggyal összefüggésben reálisan értékelhető teherbíró képességét. Az adóalanyok széles körét érintően az adóalanyok teherviselő képességének értékelése az alkotmányos jogok általános érvényű (mindenkire kiterjedő) tiszteletben tartása és kötelezettségek érvényesülése keretei között történik.

Források jegyzéke:

- Ajka Város Önkormányzat Képviselő-testületének telekadóról szóló 25/2015. (XI. 30.) számú önkormányzati rendelete <https://www.ajka.hu/upload/joganyag/telekado2015.doc> (letöltve: 2022. 03. 06.)
- Köf.5.031/2021/7. számú határozat <https://kuria-birosag.hu/hu/onkugy/kof503120217-szamu-hatarozat> (letöltve: 2022. 03. 06.)

- 1990. évi C. törvény a helyi adókról <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99000100.tv> (letöltve: 2022. 03. 06.)
- 2017. évi I. törvény a közigazgatási perrendtartásról <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1700001.TV#lbj0idd184> (letöltve: 2022. 03. 06.)

SZERZŐINK FIGYELMÉBE

A Közjavak folyamatosan várja a maximum 10.000 karakter terjedelmű, a folyóirat profiljába illeszkedő tanulmányokat. A kéziratok megküldése előtt javasoljuk a formai követelményekre vonatkozó szabályok áttanulmányozását. A megjelentetni kívánt tanulmányokat a szerkesztőbizottság részére az alábbi e-mail címre kérjük megküldeni: bartha.ildiko@law.unideb.hu

Formai követelmények:

A tanulmányokat a Times New Roman betűtípusban, 12-es betűmérettel, 1,5 sortávolsággal, sorkizártan kérjük elkészíteni.

Hivatkozási rendszerre vonatkozó követelmények:

A szerkesztőbizottság kéri a szerzőket, hogy amennyiben lehetőség van rá, a tanulmányokat egyfelől a hagyományos szövegekőzi lábjegyzettel ellátott formátumban, valamint az elektronikus megjelentetést elősegítő sorkőzi hivatkozásokat tartalmazó változatban is szíveskedjenek elkészíteni. Utóbbi esetében az alábbi formátumot javasoljuk:

1. Amennyiben a forrás nyilvános weboldalon is teljes terjedelemben elérhető (pl. egy hatályos törvényszöveg), akkor a wordbe ágyazott hiperhivatkozással (a hiperlinket a szövegben a forrásra egyértelműen utaló szóhoz vagy szókapcsolathoz rendeljük hozzá).

Példa:

"Az információszabadság lényege, hogy a társadalom tagjainak joga van a közérdekű adatokat (Infotv. 3. § 5.) megismerni, betekinteni az ezekkel kapcsolatos dokumentációba."

Amennyiben tudományos irodalmi forrást hivatkozunk meg ezzel a módszerrel, a hiperlink alatt csak olyan elérhetőséget adjunk meg, amely a közlemény bibliográfiai adatait is teljeskörűen tartalmazza és a szerzői jogi követelményeknek megfelelően lett közzétéve. Amennyiben ez nem lehetséges, a 2. pontban ismertetett hivatkozási formát alkalmazzuk.

2. Ha nem érhető el (vagy nem teljes terjedelemben) a forrás nyilvános weboldalon, a forrást a megfelelő szövegrész után szögletes zárójelben jelöljük meg, az alábbi formai szabályok szerint hivatkozva:

Könyveknél:

[Sivák József–Vigvári András (2012): *Rendhagyó bevezetés közpénzügyek tanulmányozásába*. Budapest: Complex]

Tanulmánykötetben, gyűjteményes kötetben megjelent szövegek esetében:

[Mickiewicz, Ellen (2000): Institutional Incapacity, the Attentive Public, and Media Pluralism in Russia. In: Richard Gunther, Richard Mughan, Anthony (eds.): *Democracy and the Media*. Cambridge: Cambridge University Press., pp. 85–121.]

Folyóiratban megjelent tanulmány esetében:

[Selck, J. Torsten (2004): On the Dimensionality of European Union Legislative. In: *Journal of Theoretical Politics*. Vol. 16., No. 2. April, pp. 203–222.]

Hetilapokban/napilapokban megjelent, szerző nélküli írások hivatkozása:

[Közös rendszer – felkészült irányítás (2011). In: *Szabadhadjú Városi Hetilap*, 2011. 21. évf. 42. sz. (12. 20.) 4–5. old.]

Mindegyik fenti esetben az alábbiak szerint kérjük a pontos oldalszám megjelölését, amennyiben szükségessé válik: magyar szakirodalomnál „34–54. old.” és angol szakirodalomnál „pp. 34–54.”

Kérjük, hogy a szerzők a tervezett tanulmány részét képező képeket, ábrákat vagy táblázatokat is külön dokumentumban is küldjék el (ábrák és táblázatok esetében olyan formátumban, amelyben lehetséges ezek szerkesztése - diagramoknál excelben).

© 2022 MTA-DE Közszolgáltatási Kutatócsoport.

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a szerzők írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható.

Idézni, szöveges tartalmat átvenni csak a forrásra való hivatkozással szabad.